భాగవతము గణనోపాఖ్యానము

పోతన తెలుగు భాగవతము

పంచమ స్కంధము – ద్వితీయాశ్వాసము

ఊలపల్లి సాంబశివ రావు

5/1/2010

భాగవతము గణనోపాఖ్యానమునకు ఆధారభూతమైన పోతన తెలుగు భాగవతము పంచమ స్కంధము - ద్వితీయాశ్వాసము యొక్క పాఠము (పద్యగద్యలు) ఇక్కడివ్వడమైనది -

Complete text of the Pothana Telugu Bhagabathamu, fifth skamdhamu – 2nd asvasamu which is the base for the Bhagavatham Comprehensive Volumetric Analysis is furnished here.

Compiled by : V Sambasiva Rao

Published : March 2010

Publshed by :

Bhagavatagananadhyayi

vsrao50@gmail.com

pothanatelugubhagavatam@lve.com.sg

pothana telugu bhagavatm at scribd.com.

పోతన తెలుగు భాగవతము

అనుక్రమణిక

పోతన తెలుగు భాగవతము

పంచమ స్కంధము

ద్వితీయాశ్వాసము

ప్రార్థన

1 క. శ్రీ కాంతాహృదయప్రియ
కాలోకప్రచార లోకేశ్వర సు
శ్లోక భవభయనివారక
గోకులమందార నందగోపకుమారా

భరతాత్మజుడైన సుమతి వంశవిస్తారము

2 వ. సకలపురాణార్థజ్ఞానవిఖ్యాతుండగు సూతుండిట్లనియె

3 క. మునులారా బాదరాయణి
యనఘాత్మకుఁడైన యుత్తరాత్మజునకు స
ద్వినయోక్తి భరతుచరితము
వినిపించుచు మఱియునిట్లు వినిపించెఁదగన్

4 ఆ. పార్థివేంద్ర యిట్లు భరతాత్మజుండైన
సుమతి ధర్మవర్తనమునఁదిరుగ
నది యెఱింగి దుష్టులైన పాషాండులు
తమమతంబు మిగులఁదలచి పొగడి

5 క. ధరణీవల్లభ నిన్నును
నిరతంబును బుద్ధదేవునింగొలిచిన యా
తెఱఁగునఁగొలిచెదమని భా
సురమతి బోధించిరపుడు సుమతింబ్రీతిన్

6 వ. ఇట్లు పాషాండబోధితుండైన సుమతికి ధ్రువసేనయందు దేవతాజిత్తను పుత్రుండు జనించె వానికి దేవద్యుమ్నుండను సత్పుత్రుండాసురియందుదయించెనమ్మహాత్మునకు ధేనుమతియందుఁబరమేష్ఠి జనియించెనతనికి సువర్చల యందుఁబ్రతీహుండనువాఁడు సుతుండయ్యె యప్పరమపురుషుండు సకల జనులకు బ్రహ్మోపదేశంబు జేసి తాను శుద్ధాత్ముండై హరిస్మరణజేయుచు యజ్ఞకరణనిపుణులగు ప్రతిహర్త ప్రస్తోత యుద్గాత యను సత్పుత్రులంగాంచెను ఆ ప్రతిహర్తకు నుతి యందు వ్యోమభూమనామక పుత్రద్వయంబుత్పన్నం బయ్యెనందు భూమునకు ఋషికుల్య యందునుద్గీథుండను సుతుండు జనించెనతనికి దేవకుల్యయందుఁబ్రస్తోతగలిగె యా ప్రస్తోతకు వరరుత్స యందు విభుండను తనయుండుద్భవించెనతనికి భారతి యందుఁబృథుషేణుండుదయించె యతనికినాకూతి యందు నక్తుండుగలిగె యానక్తునకు రాజర్షిశ్రేష్ఠుండగు గయుండను మహాకీర్తి సంపన్నుండుదయించె

గయుని చరిత్రంబు

7 ఆ. అట్టి గయునివలననఖిలజీవులఁబ్రోవఁ
దలఁచి సాత్త్వికప్రధానమయిన
యట్టి మేను దాల్చి యాత్మతత్త్వజ్ఞానుఁ
డగుచునుండె హరి నిజాంశమునను

8 వ. ఇట్టి మహనీయగుణాకరుండగు గయుని గాథానువర్ణనంబు
పురావిదులగు మహాత్ములచేనీ తెఱంగున నుతింపంబడుచున్నది
సావధానమనస్కుండవై యాలకింపుమని యిట్లనియె

9 సీ. ధర్మమార్గంబున ధారుణీజనులను
ప్రేమతోఁబోషణప్రేషణోప
లాలనశాసనలక్షణాదులచేతఁ
బోషించుచును యజ్ఞమునను యజ్ఞ
పురుషునీశ్వరుఁజిత్తమున నిల్పి సేవించి
స్వాంతమందున్న యీశ్వరునిఁగాంచి
యఖిలజీవతతికినానందమొసఁగుచు
నిరభిమానతమెయి ధరణిసేలె

9.1 ఆ. సత్యమందు మిగులు సత్సేవ యందును
ధర్మమందు యజ్ఞ కర్మమందు
గయుఁడు వసుధలోనఁగంజాక్షుఁడే కాని
మానవుండుగాఁడు మానవేంద్ర

10 వ. అట్టి మహాపురుషగుణగణపరిపూర్ణుండగు గయునికి దక్షకన్య
కలగు శ్రద్ధామైత్రీదయాదులుదమయంతన వచ్చి కోరికలొసంగ
నతని ప్రజలకు వసుంధర కామధేనువై పిదుక వేదంబులు
సకలకామంబులనిచ్చుచుండ సంగరంబున భంగంబునొందిన

రాజులప్పనంబులొసంగ విప్రులు ధర్మంబాఱవ పాలు పంచియి
డ నిరంతర సోమపానంబును శ్రద్ధాభక్తియోగంబుఁగలిగి యొన
ర్చు యజ్ఞంబులనింద్రాది దేవతలు దృప్తులైయజ్ఞఫలంబులనొ
సంగ బ్రహ్మాది తృణగుల్మలతాంతంబుగా సకలలోకంబుల వారి
నిందృప్తింబొందించుచు శ్రీహరిందృప్తిఁబొందఁజేయుచు గయుం
డు పెక్కుకాలంబు రాజ్యంబుజేసెనట్టి గయునికి జయంతి యం
దుఁజిత్రరథస్వాత్యవరోధనులను ముువ్వురుగొడుకలు పుట్టిరి
యా చిత్రరథునికినూర్ణ యందు సామ్రాట్టును వానికినుత్కళ
యందు మరీచియునామేటికి బిందుమతియందు బిందుమం
తుండుసునాబిందుమంతునకు సరఘ యందు మధువును
మధువునకు సుమనస యనుదాని యందు వీరవ్రతుండును
నావీరవ్రతునకు భోజ యందు మన్యుప్రమన్యువులనునిరువు
రునునందు మన్యువునకు సత్య యందు భువనుండునునతని
కి దోష యందుఁద్వష్టయునా త్వష్టకు విరోచన యందు విరజుం
డనువాఁడును జనియించిరి అంత

11 క. ఆ విరజునకుదయించిరి
భూవినుత విషూచి యందుఁబుత్రశతంబున్
ఆవలనొక కన్యకయును
నావేళ సమస్తజనులు హర్షంబందన్

12 క. ఘనుఁడు ప్రియవ్రతువంశం
బునకుందుదయై విరజుఁడు భూపతివంశం
బునుదానలంకరించెను
వినుమింద్రావరజుఁడయిన విష్ణునిమాడ్కిన్

భూ ద్వీప వర్ష విస్తారములు

13 క. అని పలికిన శుకయోగిం
గనుఁగొని యభిమన్యుసుతుఁడుగడు మోదముతో
వనజదళాక్షుని మహిమలు
విని సంతసమంది యనియె వేడుక మఱియున్

14 వ. మునీంద్రా సూర్యరశ్మి యెందాఁకంబ్రవర్తిల్లు నక్షత్రయుక్తంబైన చంద్ర
కిరణంబులెంతమేరఁదిరుగునంత దూరంబు ప్రియవ్రతునిరథనేమి
ఘట్టనలచేత సప్తద్వీపంబులును సప్తసముద్రంబులునయ్యెనని ప
లికితివి ఆ ద్వీపసముద్రంబుల పరిమాణంబులు సవిస్తరంబుగానె
ఱింగింపుము గుణమయంబును స్థూలరూపంబునునయిన శ్రీహరి
శరీరంబగునీ లోకంబునందు నిలిపిన చిత్తంబగుణంబును సూక్ష్మం
బునునాత్మజ్యోతియు బ్రహ్మంబునునయిన వాసుదేవుని యందు
నిల్పుంగావున ద్వీపవర్షాది విస్తారంబు వినిపింపుము యనిన
శుకయోగీంద్రుడిట్లనియె

15 క. ధరణీవల్లభ విను శ్రీ
హరిమాయాగుణవిభూతులగు జలనిధులుం
బరఁగిన దీవులు వర్షము
లరయంగఁగొలఁదిపెట్టనలవియె జగతిన్

16 ఆ. తెలసినంత నేనుదెలిపెద సంక్షేప
మునను జిత్తగించి వినుముదెలియ
ననుచుఁజెప్పఁదొడఁగెనభిమన్యుసుతునకు
నింపుగాను శుకమునీంద్రుఁడిట్లు

17 వ. నరేంద్ర జంబుద్వీపంబు భూపద్మంబునకు మధ్యప్రదేశంబున లక్ష
యోజనంబుల వెడల్పునంతియ నిడుపునుంగలిగి కమలపత్త్రంబు

నుంబోలె వర్తులాకారంబు నవసహస్ర యోజనపరిమితాయామం
బుగల నవవర్షంబులనష్టమర్యాదా గిరులునుంగలిగి విభక్తంబయి
యుండునందు మధ్యవర్షంబిలావృతవర్షంబగునందు మధ్యప్రదేశం
బున సువర్ణమయంబయి

18 క. భూపద్మమునకు మేరువు
దీపించుచుఁగర్ణికాకృతినిబెంపగుచుం
బ్రాపై కులగిరిరాజుగఁ
జూపట్టును సురగణాళి చోద్యంబందన్

19 సీ. మఱియునునా మేరుగిరి లక్ష యోజనో
న్నతమగుచుండి యా నడిమి దళము
విదితమై పదియాఱువేల యోజనములు
నంతియపాఁతునై యతిశయిల్లు
నామీఁద విస్తారమరయ ముప్పదిరెండు
వేల యోజనముల వెలసి యుండు
నాగిరికుత్తరంబందు నీలశ్వేత
శృంగపర్వతములు నింగిముట్టి

19.1 ఆ. యుండు రెండువేల యోజనంబుల దాఁకఁ
బఱపుగలిగి పూర్వపశ్చిమాయ
తంబు దక్షిణోత్తరంబును విస్తార
మగుచు మిగుల రమ్యమై నరేంద్ర

20 వ. ఇట్లు పూర్వపశ్చిమంబులు లవణసాగరాంతంబులై యున్న సీమా
పర్వతంబుల యందు నీలశ్వేతశృంగవత్పర్వతంబులు నిడివిని య
థాక్రమంబుగా దశమాంశన్యూనప్రమాణ యోజనంబులుగలవిగా
నుండు వీని మధ్యప్రదేశంబున రమ్యక హిరణ్మయ కురువర్షంబుల
ను నామంబులుగల వర్షంబులుండు వాని విస్తారంబులు నవస

హస్ర యోజనంబులుగలిగి లవణసముద్రాంతంబులై క్రమంబున
నీలాది పర్వతదీర్ఘ పరిమాణంబులనుండు ఇలావృతవర్షంబునకు
దక్షిణంబున నిషధ హేమకూట హిమవత్పర్వతంబులును సీమా
పర్వతంబులునుబూర్వపశ్చిమంబులు నిడుపును దక్షిణోత్తరంబు
లు విశాలంబుననగుచునా నీలాది పర్వతంబులతీరుననుండు ఆ
గిరుల మధ్య ప్రదేశంబున హరివర్ష కింపురుషవర్ష భారతవర్షంబు
లను నామంబులుగల వర్షంబులుండు ఆ యిలావృతవర్షంబునకుఁ
బశ్చిమంబున మాల్యావత్పర్వతంబునుబూర్వభాగంబున గంధమా
ధనంబను సీమాపర్వతంబులు పూర్వపశ్చిమంబులు నిడుపును
దక్షిణోత్తరంబులు విశాలంబుననగుచు నీలపర్వత నిషధపర్వతం
బులంగదిసి ద్విసహస్రయోజనంబుల విస్తారంబై యుండుమాల్యవ
త్పర్వతంబు పశ్చిమసముద్రాంతంబై కేతుమాలవర్షంబును గంధ
మాధనపర్వతంబునకుఁబూర్వభాగంబున సముద్రాంతంబగుచు భ
ద్రాశ్వవర్షంబును మేరువునకుందూర్పున మందరపర్వతంబును ద
క్షిణంబున మేరుమందరపర్వతంబులునుబడమటిపార్శ్వంబులనుత్త
రమునంగుముదపర్వతంబులునను నామంబులుగలిగి యయుత
యోజనోన్నతంబులయి మేరునగంబను మధ్యోన్నత మేధిస్తంభం
బునకుంజతుర్ముఖంబుల హ్రస్వస్తంభములుంబోలెనుండు ఆ చ
తు స్తంభంబుల యందునుబర్వతశిఖరంబులఁవెలుఁగొందు కేతువు
లబోలె చూత జంబూ కదంబ న్యగ్రోధంబులను వృక్షరాజంబులుగ్ర
మంబుననొండొంటికినేకాదశశత యోజనాయతంబును శత యోజ
న విస్తారంబునుగలిగి యుండు మఱియునా పర్వతశిఖరంబులం
గ్రమంబునంబయోమధ్విక్షురసమ్మృష్టజలంబులుగలిగి శత యోజన
విస్తారంబులయిన సరోవరంబులుదేజరిల్లునందు సుస్నాతులగు
వారలకు యోగైశ్వర్యంబులు స్వభావంబునంగలుగు మఱియు నం
దన చైత్రరథ వైభ్రాజిక సర్వతోభద్రంబులను నామంబులుగల దేవో

ద్యానంబులా పర్వతశిఖరంబుల వెలుఁగొందుచుండునందు దేవతా
గణంబులు దేవాంగనలఁగూడి గంధర్వుల గీతనృత్యంబులుగనుగొ
నుచు విహరింతురు అంత

21 ఉ. మందరపర్వతంబుతుది మామిడిపండ్లమృతోపమానమై
మందరశైలశృంగసుసమానములై గిరిమీఁదనట్టి మా
కందఫలామృతంబుగలఁగంబడి జాఱి మహాప్రవాహమై
యందరుణోదనామముననద్భుతమై విలసిల్లునెంతయున్

22 చ. కడు మధురంబునన్ సురభిగంధముచేనరుణప్రకాశతన్
వడిగొని మందరాచలము వంతలచెంతల జాఱి యంతలోఁ
దొడితొడినా యిలావృతముఁదోఁచుచు వింతగఁబూర్వవాహియై
యడరుఁదరంగసంతతులనందఱినచ్చటఁజేయు ధన్యులన్

23 ఆ. ఆనదీజలంబులాడిన యచ్చటి
యంబికానుచరుల యంగగంధ
మంది పవనుఁడంత మనుజేశ పది యోజ
నములుజుట్టుఁబరిమళముల నింపు

24 ఆ. మేరుమందరముల మీఁద జంబూఫలం
బులు మహాగజోపములుగ వ్రాలి
యవిసి యంతఁదద్రసామృతంబల్లన
యమ్మహానగంబునందుఁబొడమి

25 క. అనుపమమగు జంబూనది
యను పేరను వెలసి లీలనరుగుచునంతన్
ఘనతనిలావృతవర్షము
పనుపడఁదడుపుచును ధరణిబ్రవహించుఁదగన్

26 ఉ. ఆ నదినీటఁదోఁగి పదనై యటు మృత్తనిలార్కసంగతిం
బూని కడున్ విపాకమునఁబొందుచు శుద్ధసువర్ణజాతి జాం
బూనదనామమొంది సురముఖ్యులకెల్లను భూషణార్హమై
మానుగ వన్నెమించి కడు మంచిదియై విలసిల్లునెంతయున్

27 వ. మఱియు సుపార్శ్వనగాగ్రంబునందుఁబంచవ్యామ పరీణాహ బంధు
రంబులగునైదుమధుధారాప్రవాహంబులు పంచముఖంబుల వెడలి
సుపార్శ్వనగశృంగంబులంబడి యిలావృతవర్షంబు పశ్చిమభాగం
బుఁదడపుచుంబ్రవహించు ఆ తేనియననుభవించువారల ముఖ
మారుత సుగంధంబు శత యోజనపర్యంతంబు పరిమళించు

28 సీ. కుముద పర్వతశిఖాగ్రముననుత్పన్నమై
కనుపట్టు వటతరుస్కంధమునను
నుదయించునట్టి పయోదధి ఘృత మధు
గుడ విశిష్టాన్నంబులుడుగకెపుడు
నంబర శయ్యాసనాభరణాది వ
స్తువులఁగోరికలుదీర్చుచునుగుముద
పర్వతాగ్రంబునఁబడి యిలావృతవర్ష
మున జనులకునెల్ల భోగ్యములను

28.1 ఆ. వదలకొసఁగువారి వళిపలితంబులు
దలఁగు దుష్టగంధములునుబాయు
మరణభయము ముదిమి పొరయదెన్నడును శీ
తోష్ణబాధజెందకుండునధిప

29 ఆ. దేవదానవులును దివ్యమునీంద్ర గం
ధర్వులాదిగాఁగఁదగిలి యాత్ర
యించి యుందురాగిరీంద్ర మూలమునందు
హర్షమంది ఘనవిహారలీల

30 వ. నరేంద్రా కురంగ కురర కుసుంభ వైకంకత త్రికూట శిశిర పతంగ రుచక నిషధ శితివాస కపిల శంఖాదులయిన పర్వతంబులు మేరుపర్వతకర్ణికకుఁగేసరంబులయి పరివేష్టించి యుండునా మేరు నగేంద్రంబునకుఁబూర్వభాగంబున జఠరదేవకూటంబులునుబశ్చి మంబునంబవనపారియాత్రంబులునను పర్వతంబులు నాలుగు దక్షిణోత్తరంబులొండొంటికినష్టాదశసహస్ర యోజనంబులనిడుపును బూర్వపశ్చిమంబులు ద్విసహస్ర యోజనంబుల వెడల్పునునగు చు దక్షిణంబునఁగైలాస కరవీరంబులునుత్తరంబునద్రిశృంగ మకరం బులను నామంబులుగల పర్వతంబులు నాలుగును బూర్వపశ్చి మంబులనష్టాదశసహస్ర యోజనంబుల నిడుపును దక్షిణోత్తరంబు ల ద్విసహస్ర యోజనంబుల వెడల్పునగుచునగ్ని పురుషునకుం బ్రదక్షిణంబగు పరిస్తరణంబుల చందంబున మేరువునకుంబ్రదక్షిణం బుగానష్టనగంబులు నిలిచియుండు మేరుశిఖరంబున దశసహస్ర యోజనంబుల నిడుపునంతియ విస్తారంబునగుచు సువర్ణమయం బైన బ్రహ్మపురంబుదేజరిల్లుచుండునా పట్టణంబునకునష్టదిక్కుల యందును లోకపాలురపురంబులుండు

31 క. పరమేష్ఠి పట్టణంబున
హరి మున్ను త్రివిక్రమణములందన్ సర్వే
శ్వరచరణాగ్రనఖాహతిఁ
బరువడినూర్ధ్వాండమంతఁబగిలె నరేంద్ర

32 వ. ఇట్లు చరణనఖస్పర్శంజేసి భేదింపబడ్డ యూర్ధ్వకటాహవివరంబువ లననంతఃప్రవేశంబుజేయుచున్న బాహ్యజలధార శ్రీహరిపాదోస్పర్శం జేయుచుఁజనుదెంచె సకలలోకజనంబుల దురితంబులు వాపుచు భగవత్పాదియను పేరందేజరిల్లుచు దీర్ఘకాలంబు స్వర్గంబునవిహ రించు విష్ణుపదంబుననుత్తానపాద పుత్రుండునుబరమ భాగవ తుండునునైన ధ్రువుండుదన కులదేవతయైన శ్రీహరిపాదోదకంబుఁ

బ్రతిదినంబును భక్తియోగంబున నిమీలితనేత్రుండై యానందబా
ష్పంబుల రోమాంచితగాత్రుండై యత్యాదరంబున నేఁడును శిరం
బున ధరియించుచునున్నవాఁడు యతనికినధోభాగంబుననుండు
మండలాధిపతులైన సప్తర్షులును హరిపాదోదకప్రభావంబునెఱింగి
తాము వొందు తపస్సిద్ధి యాకాశగంగాజలంబుల స్నాతులగుటయే
యని సర్వభూతాంతర్యామి యగు నీశ్వరుని యందు భక్తి సలిపి
యితర పదార్థాపేక్షజేయక మోక్షార్థి ముక్తిమార్గంబు బహుమానం
బుజేయు తెఱంగున బహుమానయుక్తంబుగాఁదమ జటాజూటంబు
ల యందు నేడును ధరియించుచుండుదురు

33 సీ. అంతనసంఖ్యంబులైన దివ్యవిమాన
సంకులంబుల సువిశాలమైన
దేవమార్గంబున దిగివచ్చి చంద్రమం
డలముఁదోఁచుచు మేరునగశిఖరాగ్ర
మునమునా బ్రహ్మదేవుని పట్టణమునకు
వచ్చి యందులఁజతుర్ద్వారములను
వరుసతో దీర్ఘప్రవాహంబులగుచును
బ్రవహించి యమల ప్రభావములను

33.1 ఆ. నరుగు లవణసాగరాంతంబులుగ నాల్గు
మోములందు నాల్గు నామములను
దన్నుఁగన్నవారిఁదనవారిఁదోగిన
వారికెల్లనమృతవారి యగుచు

34 వ. ఇట్లు సీత యను పేర వినుతినొందిన యమ్మహానదీప్రవాహంబు
బ్రహ్మసదనపూర్వద్వారంబున వెడలి కేసరావలయంబుఁదడుపుచు
గంధమాదనాద్రికింజని భద్రాశ్వవర్షంబుంబావనంబుజేయుచుఁబూ
ర్వలవణసాగరంబునంబ్రవేశించు చక్షువనుపేరందేజరిల్లెడు దీర్ఘప్రవా

హంబు పశ్చిమద్వారంబున వెడలి మాల్యవత్పర్వతంబునుత్తరించి
కేతుమాలవర్షంబుంబవిత్రంబుజేయుచుఁబశ్చిమలవణార్ణవంబునం
గలయు భద్ర యనుపేర వెలుఁగొందిన యతుల ప్రవాహంబుత్తర
ద్వారంబున వెడలి కుముదనీలశ్వేతాఖ్య పర్వతశిఖరంబులంగ్రమం
బునఁబ్రవహించుచు శృంగనగరంబునకుంజని మానసోత్తరంబులగు
నుత్తరకురుభూములఁబవిత్రంబుజేయుచునుత్తరసాగరంబుఁజేరున
లకనంద యనంబ్రఖ్యాతిగాంచిన యమ్మహానదీప్రవాహంబు బ్రహ్మ
సదనదక్షిణ ద్వారంబున వెడలి యత్యంతదుర్గమంబులైన భూధరం
బులఁగడచి హేమకూట హిమకూటనగంబులనుత్తరించి యతివేగం
బునఁగర్మక్షేత్రంబగు భారతవర్షంబుఁబావనంబుజేయుచు దక్షిణలవ
ణాంబుధింగలయునంత

35 సీ. జగతిలో మేరువాదిగఁబర్వతములకుఁ
బుత్రికలైనట్టి పుణ్యతీర్థ
ములు వేలసంఖ్యలుగలవు జంబూద్వీప
మందు భారతవర్షమరయఁగర్మ
భూమిదక్కిన వర్షముల దివంబుననుండి
భువికి వచ్చినవారు పుణ్యశేష
ములు భుజించుచునుండ్రు భూస్వర్గమనఁదగు
నా వర్షములనుండునట్టివార

35.1 తే. లయుతసంఖ్య వత్సరాయువులయుత మా
తంగబలులు దేవతాసమాను
లతులవజ్రదేహులధిక ప్రమోదితు
లప్రమత్తులార్యులనఘులధిప

36 వ. మఱియు సురతసుఖానందంబున మోక్షంబునైనంగైకొనక సకృత్ప్ర
సూతులగుచుననవరతంబునుద్రేతాయుగకాలంబుగలిగి ప్రవర్తింతు
రు ఈ యష్టవర్షంబులయందు దేవతాగణంబులుదమ భృత్యువర్గం

బులత్యుపచారంబులుజేయుచుండనెల్ల ఋతువుల యందుంగిస
లయ కుసుమ ఫల భరితంబులైన లతాదుల శోభితంబులగు వనం
బులుగల వర్షనిధి గిరిద్రోణుల యందును వికచ వివిధ నవగమలా
మోదితంబులగు రాజహంస కలహంసలుగల సరోవరంబుల యం
దును జలకుక్కుట కారండవ సారస చక్రవాకాది వినోదంబులుగలిగి
మత్తాళిఝుంకృతి మనోహరంబులై నానావిధంబులయిన కొలంకుల
యందును దేవాంగనలకామోద్రేకజంబులయిన విలాసహాసలీలావ
లోకనంబులందివియంబడిన మనోదృష్టులుగల దేవగణంబులు వి
చిత్ర వినోదంబులుదగిలి యిచ్చావిహారంబులు సలుపుచుండుదురు

37 క. ఈ నవవర్షంబు యం
దానారాయణుఁడు వచ్చి యనవరతము లో
కానుగ్రహమునకై సు
జ్ఞానంబీఁదలఁచి లీలఁజరియించుఁదగన్

38 సీ. వసుధనిలావృతవర్షాధిపతి యైన
పురహరుండా వర్షమున వనంబు
నందునుండుటకునా యంబికాశాపవ
శంబుననా వనస్థలములందు
నెవ్వరు వచ్చిననింతులై యుందురా
వనమందుఁబార్వతి యనుదినంబు
నంగనాజన సహస్రార్బుదంబులతోడ
నసమానలోచనుఁగొల్చునతుల భక్తి

38.1 ఆ. నట్టి శివునిఁగోరి యా యిలావృ
మునఁజరించు జనులు మోదమునను
గదిసి తత్ప్రకాశకములైన మంత్రతం
త్రములఁబూజజేసి తలఁతురెపుడు

39 క. భద్రాశ్వవర్షమందుల
భద్రశ్రవుడనెడి పేరఁబరఁగుచుఁదపనీ
యాద్రిసమధైర్యుఁడగుచు స
ముద్రాంతంబైన జగతిఁబొలుపుగనేలున్

40 క. ఆ నరవరునకుఁబ్రియతముఁ
డైన హయగ్రీవమూర్తిననవరతంబున్
ధ్యానస్తోత్రజపాను
ష్ఠానాదులఁబూజచేసి సజ్జనులంతన్

41 ఆ. తత్ప్రకాశకృత్ప్రధానమంత్రార్థసం
సిద్ధిఁజేసి ముక్తిఁజెందిరప్పు
డట్టి వర్షమందునా హయగ్రీవునిఁ
దలఁచి కొలిచి మిగుల ధన్యులగుచు

42 సీ. హరివర్షపతియైన నరహరిననిశంబు
నందున్న జనులు మహాత్ములయిన
దైత్యదానవకులోత్తములు ప్రహ్లాదాది
వృద్ధులఁగూడి సంప్రీతితోడ
సుస్నాతులై భక్తిఁజూచుచునుందురు
రమ్యదుకూలాంబరములు దాల్చి
తత్ప్రకాశకమంత్రతంత్రజపస్తోత్ర
పఠన సుధ్యానతపఃప్రధాన

42.1 తే. మైన సత్పూజలనుజేసి యచలబుద్ధి
శ్రీనృసింహునిఁజేరి పూజించి యతని
కరుణనొందుచునతుల ప్రకాశులగుచు
భుక్తిముక్తులఁగైకొంద్రు భూపవర్య

43 వ. మఱియుఁగేతుమాలవర్షంబునందు భగవంతుండు శ్రీదేవికి సం

తోషంబునొసంగుటకుఁగామదేవరూపంబుననుండును అమ్మహా
పురుషుని యస్త్రతేజఃప్రకాశంబునఁబ్రజాపతి దుహితలగు రాత్ర్య
ధిదేవతల గర్భంబులు సంవత్సరాంతంబున నిర్జీవంబులై స్రవిం
చును ఆ కామదేవుండునుదన గతివిలాసలీలావిలోకనసుందర
భ్రూమండల సుభగవదనారవిందకాంతులంజేసి శ్రీరమాదేవిని
రమింపంజేయు భగవన్మాయారూపిణి యగు శ్రీదేవియుఁబ్రజాప
తి పుత్రికలునుబుత్రులునైన రాత్రులంబగళ్ళంగూడి కామదేవు
ని స్తోత్రపఠన పూజాధ్యానాదులంబూజించుచుండు మఱియును

44 క.

విమలమతిఁజిత్తగింపుము
రమణీయంబైన విమల రమ్యకమను వ
ర్షమునకునధిదేతదా
నమరంగా మత్స్యరూపుఁడగు హరిదలపన్

45 ఆ.

అట్టివర్షమునకునధిపతి యగుచున్న
మనువు పుత్రపౌత్రమంత్రివరులఁ
గూడి మత్స్యమైన కుంభినీధరుఁజిత్త
మతుల భక్తియుక్తి హత్తఁగొలుచు

46 ఆ.

తత్ప్రకాశకృత్ప్రధానమంత్రస్తోత్ర
ములను ధర్మకర్మములను హోమ
ములను జనులు చేసి పుణ్యులై భుక్తి ము
క్తులనుబొందుచుందురెలమితోడ

47 క.

వినుము హిరణ్మయవర్షం
బునకుంగూర్మావతారమునుదాల్చిన యా
వనజోదరుఁడధిదేవత
యనఘుఁడు పితృపతిమహాత్ముఁడర్యముఁడు నృపా

48 క. ఆ వర్షమందునర్యముఁ
డా వర్షజనంబుగూడి హరిఁజిత్తములో
భావించి సంస్తవంబులు
గావించుచుఁగాంతురతని కైవల్యంబున్

49 క. ఉత్తర కురుభూములఁదను
హత్తుకొని వరాహదేవుఁడధిపతియైనన్
సత్తుగ భూసతి యతనిం
జిత్తములో నిలిపి పూజ చేయుచునుండున్

50 క. ఆ వర్షమందులనుబ్రజ
లా విపుల వరాహమూర్తిననవతరంబున్
సేవించి కొలిచి సంస్తుతిఁ
గావించుచుఁగాంతురంతఁగైవల్యంబున్

51 క. అరయఁగ సీతాలక్ష్మణ
పరివృతుఁడై వచ్చి రామభద్రుఁడుగడిమిం
బరఁగునధిదేవతగఁగిం
పురుషమహావర్షమునకు భూపవరేణ్యా

52 ఆ. అట్టి రామభద్రునంజనీసుతుఁడుగిం
పురుషగణముఁగూడి పూజ చేసి
తత్ప్రకాశకప్రధానమంత్రస్తోత్ర
పఠనములనుదగను ప్రాప్తిజేయు

53 సీ. భారతవర్షాధిపతియైన బదరికా
శ్రమముననున్న నారాయణుండు
భూనాథ యా మహాత్ముని నారదాదులు
భారతవర్షంబు ప్రజలఁబ్రేమ
బాయక చేరి యుపాస్తి చేయుచు సాంఖ్య
యోగంబునుపదేశముచితవృత్తి
నంది యందఱునుగృతార్థులై యట్టినా
రాయణదేవునారాధనంబు

53.1 ఆ. చేసి యాత్మఁజాలఁజింతించి తత్ప్రకా
శకములయిన మంత్ర సంస్తవములఁ
బూజ చేసి ముక్తిఁబొందుచునుండుదు
రచలమైన భక్తిననుదినంబు

54 క. భారతవర్షమునందుల
సారాంశములైన పుణ్యశైలంబులు గం
భీర ప్రవాహములుఁగల
వారయనెఱిఁగింతు వానినవనీనాథా

55 వ. మలయపర్వతంబును మంగళప్రస్థంబును మైనాకంబునుద్రికూ
టంబును ఋషభపర్వతంబునుగూటరంబును గోల్లంబును
సహ్యపర్వతంబును వేదగిరియును ఋష్యమూకపర్వతంబును
శ్రీశైలంబును వేంకటాద్రియునుమహేంద్రంబును వారిధరంబును
వింధ్యపర్వతంబును శుక్తిమత్పర్వతంబును ఋక్షగిరియునుబా
రియాత్రంబును ద్రోణపర్వతంబును చిత్రకూటంబును గోవర్ధనాద్రి
యును రైవతకంబునుగుకుంభంబును నీలగిరియునుగాకము
ఖంబును నింద్రకీలంబును రామగిరియునునాదిగాఁగల పుణ్యప
ర్వతంబులనేకంబులుగలవా పర్వతపుత్రికలైన చంద్రపటయుదా

మ్రపర్ణియునవటోదయుఁగృతమాలయు వైహాయసియుఁగావేరి
యు వేణియుఁబయస్వినియుఁబయోదయు శర్కరావర్తయుఁ
దుంగభద్రయుఁగృష్ణవేణియు భీమరథియు గోదావరియు నిర్విం
ధ్యయుఁబయోష్ణియుఁదాపియు రేవానదియు శిలానదియు సు
రసయుఁజర్మణ్వతియు వేదస్మృతియు ఋషికుల్యయుఁద్రిసమ
యుఁగౌశికయు మందాకినియు యమునయు సరస్వతియుఁ
దృషద్వతియు గోమతియు సరయువును భోగవతియు సుషు
మయు శతద్రువునుజంద్రభాగయు మరుద్వృథయు వితస్తయు
నసిక్నియు విశ్వయునననీ మహానదులును నర్మద సింధు
వు శోణ యను నదంబులునునైన మహాప్రవాహంబులీ భార
తవర్షంబునఁగలవు అందు స్నాతులైన మానవులు ముక్తింజెం
దుదురు మఱియునీ భారతవర్షంబున జన్మించిన పురుషులు
శుక్ల లోహిత కృష్ణవర్ణ రూపంబులగు త్రివిధకర్మంబులంజేసి
క్రమంబుగ దేవ మనుష్య నరక గతులను త్రివిధగతులంబొందు
దురు వినుము రాగద్వేషాదిశూన్యుండునవాఙ్మానసగోచరుండు
ననాధారుండునగు శ్రీవాసుదేవమూర్తియందుఁజిత్తంబునిలిపి
భక్తియోగంబున నారాధించెడు మహాత్ముల విద్యాగ్రంథి దహనం
బుగావించుటజేసి పరమ భాగవతోత్తములు పొందెడునుత్తమ
గతింజెందుదురు కావున భారతవర్షంబు మిగులనుత్తమంబని
మహాపురుషులిట్లు స్తుతించుచుండుదురు

56 ఉ. భారతవర్షజంతువుల భాగ్యములేమని చెప్పవచ్చునీ
భారతవర్షమందు హరిపల్మఱుఁబుట్టుచు జీవకోటికిన్
ధీరతతోడఁదత్త్వముపదేశము చేయుచుఁజెల్మిజేయుచు
న్నారయ బాంధవాకృతిఁగృతార్థులఁజేయుచుండునునెంతయున్

57 క. తన జన్మకర్మములనుం
గొనియాడెడివారికెల్లఁగోరినవెల్లం
దనియఁగనొసఁగుచు మోక్షం
బనయముఁగృపచేయుఁగృష్ణుడవనీనాథా

58 వ. ఇట్లు భారతవర్షంబునందుల జనంబులకునెద్ధియునసాధ్యంబు
లేదు నారాయణస్మరణంబు సకల దురితంబులనడంచు తన్నా
మస్మరణ రహితంబులైన యజ్ఞ తపోదానాదులు దురితంబుల
నడంప లేవు బ్రహ్మకల్పాంతంబుబ్రదికెడి యితర స్థానంబునం
బునర్జన్మభయంబున భీతిల్లుచునుండుటకన్న భారతవర్షంబు
నందు క్షణమాత్రంబు మనంబున సర్వసంగపరిత్యాగంబు చేసిన
పురుషశ్రేష్ఠునకు శ్రీమన్నారాయణపదప్రాప్తి యతిసులభంబుగ
సంభవించుంగావుననట్టి యుత్తమంబగునీ భారతవర్షంబె కోరు
చుండుదురు మఱియునెక్కడ వైకుంఠుని కథావాసనలేకుండు
నే దేశంబున సత్పురుషులైన పరమభాగవతులు లేకుండుదురే
భూమిని యజ్ఞేశ్వరుని మహోత్సవంబులు లేక యుండునది
సురేంద్రలోకంబైననుండదగదు జ్ఞానానుష్ఠానద్రవ్యకలాపంబుల
చేత మనుష్యజాతింబొంది తపంబున ముక్తింబొందకుండెనేని
మృగంబులమాడ్కినతండుదనకుందానె బంధనంబునొందు భా
రతవర్షంబునందుఁబ్రజలచేత శ్రద్ధాయుక్తంబుగాననుష్ఠింపంబ
డిన యజ్ఞంబులయందు వేల్వంబడు హవిస్సులనుబెక్కునా
మంబులంబుండరీకాక్షుండంది తనమీఁది భక్తి యధికంబుగాఁజే
యునట్టి భారతవర్షంబునందలి ప్రజమీఁదంగరుణించి సర్వేశ్వ
రుండిహపరసౌఖ్యంబులనొసంగుచుండు జంబూద్వీపంబున స
గరాత్మజులశ్వమేధాశ్వంబునన్వేషింపంబూని భూఖననంబు
చేయుటంజేసి స్వర్ణప్రస్థ చంద్రశుక్లావర్తన రమణకమందేహారుణ

పాంచజన్య సింహళ లంకాద్వీపంబులననెనిమిది యుపద్వీ
పంబులుగలిగె

59 సీ. లక్ష యోజనముల లవణాబ్ధి పరివృత
మగుచు జంబూద్వీపమతిశయిల్లు
విను రెండు లక్షల విస్తృతముగను ప్ల
క్షద్వీపముండునా క్షారసాగ
రముఁజుట్టి యందుల రమ్యమై యొప్పెడు
వృక్షంబు ప్లక్షంబు విదితముగను
దనరునా ద్వీపంబుదరునామ మహిమచే
మిగులఁబ్లక్షంబన మించిరహిని

59.1 ఆ. నందు సంచరించునట్టి వారలకగ్ని
దేవుఁడమరునాది దేవతయుఁగ
నందులోననా ప్రియవ్రత పుత్రుండు
నిధ్మజిహ్వుఁడగు మహీవరుండు

60 వ. నరేంద్రా యా యిధ్మజిహ్వుండా ప్లక్షద్వీపంబునేడు వర్షంబులు
గ విభజించి యందునా వర్షనామధారులుగానుండు తన పుత్రు
లగు శివ యశస్య సుభద్ర శాంత క్షేమాభయామృతులనియెడు
నేడుగురనేడు వర్షంబులకధిపతులంగావించి తపంబునకుంజని
యె ఆ వర్షంబుల యందు మణికూట వజ్రకూటనింద్రసేన జ్యోతి
ష్మద్ధూమ్రవర్ణ హిరణ్యగ్రీవ మేఘమాలలను నామంబులుగల స
ప్తకులపర్వతంబులునునరుణయు నృమణయునాంగీరసయు
సావిత్రియు సుప్రభాతయు ఋతంభరయు సత్యంభరయునన
సప్తమహానదులునునా నదులయందు సుస్నాతులగుచు గ
తపాపులైన హంస పతంగోర్ధ్వాయన సత్యాంగులను నామంబు
లుగల చాతుర్వర్ణ్యంబునుగలగి యుండునందుఁబురుషులు స
హస్ర వత్సరజీవులును దేవతాసములును దృష్టిమాత్రంబునంగ్ల

మస్స్వేదాదిరహితంబగునపత్యోత్పాదనంబుగలవారలగుచు వేద
త్రయాత్మకుండును స్వర్గద్వారభూతుండును భగవత్స్వరూపి
యునగు సూర్యుని వేదత్రయమ్మున సేవింపుదురు ప్లక్షద్వీపం
బాదిగామీఁదటి ద్వీపపంచకంబునందలి పురుషులకునాయురిం
ద్రియ పటుత్వంబులునుదేజోబలంబులునుదోడసెజనియించు
చుండు

61 క. ప్లక్షద్వీపము ద్విగుణీత
లక్షేక్షురసాబ్ధి చుట్టిరా విలసిల్లు
న్నిక్షురసోదద్విగుణం
బక్షయముగ శాల్మలీమహాద్వీపమిలన్

62 వ. అందు శాల్మలీవృక్షంబు ప్లక్షాయామంబై తేజరిల్లునా వృక్షరాజంబు
నకునధోభాగంబునంబతత్రిరాజగానుండు గరుత్మంతుండు నిలుక
డగా వసించునా శాల్మలీవృక్షంబు పేరనా ద్వీపంబు శాల్మలీ ద్వీపం
బనవిలసిల్లు ఆ ద్వీపపతియైన ప్రియవ్రతాత్మజుండగు యజ్ఞబాహు
వుదన పుత్రులగు సురోచన సౌమనస్య రమణక దేవబర్హ పారిబర్హా
ప్యాయనాభిజ్ఞాతులనియెడువారి పేరనేడు వర్షంబులనేర్పఱచి యా
వర్షంబులయందేడ్వురఁగుమారులనభిషిక్తులంజేసెనా వర్షంబుల
యందు స్వరస శతశృంగ వామదేవ కుముద ముకుంద పుష్పవర్ష
శతశ్రుతులను పర్వతసప్తకంబునునమతియు సినీవాలియు
సరస్వతియుఁగుహువును రజనియు నందయు రాకయునను
సప్త మహానదులునుగలవునందు శ్రుతధర విద్యాధర వసుంధరేధ్మ
ధరసంజ్ఞలగునా వర్షపురుషులు భగవత్స్వరూపుండు వేదమయుం
డునాత్మస్వరూపుండునగు సోముని వేదమంత్రంబులచేనారాధింపు
దురా ద్వీపంబు లక్షచతుష్టయ పరిమిత యోజనవిస్తృతంబయిన
సురాసముద్రంబుచేనావృతంబై తేజరిల్లునందు

63 సీ. భూనాథ యా సురాంభోధికిఁజుట్టుగా
నుండు కుశద్వీపముర్వి మీఁదఁ
దోరమై తా ద్వ్రిచతుర్లక్ష యోజనం
బులను విస్తారమై పొలుపు మిగుల
నందుఁగుశస్తంభమనిశంబు దేవతా
కల్పితంబైనట్టి కాంతిచేత
దిక్కులు వెలిఁగించు ద్వీపంబునకుఁదన
పేరను సత్కీర్తి పెంపుజేయు

63.1 తే. నట్టి దీవికినధిపతియగు ప్రియవ్ర
తతనయుండు హిరణ్యరేతసుఁడనంద
నరెడి భూపతి తన సుతనామములను
వర్షములఁజేసెనత్యంత హర్షమునను

64 వ. ఇట్లు హిరణ్యరేతసుండు వసుదాన దృఢరుచి నాభి గుప్త సత్యవ్రత విప్ర వామదేవులను నామంబులుగల పుత్రులనామంబుల సప్త వర్షంబులంగావించి యా కుమారులనందు నిలిపి తానుదపంబున కుంజనియెనా వర్షంబునందు బభ్రు చతుశ్శృంగ కపిల చిత్రకూట దేవానీకోర్ధ్వరోమ ద్రవిణంబులను నామంబులుగల సప్తగిరులును రసకుల్యయు మధుకుల్యయు శ్రుతవిందయు మిత్రవిందయు దేవ గర్భయు ఘృతచ్యుతయు మంత్రమాలయునను సప్తమహానదులు నుగలవా నదీజలంబులఁగృతమజ్జనులగుచు భగవంతుండగు య జ్ఞపురుషునిఁగుశల కోవిదాభియుక్త కులక సంజ్ఞలుగల వర్ష పురు షులారాధించుచుందురు

65 సీ. ఆ కుశద్వీపంబునరికట్టుకొని యుండు
నెనిమిదిలక్షల ఘన ఘృతాబ్ధి
యా ఘృతసాగరంబవ్వల షోడశ
లక్ష యోజనముల లలితమగుచు
నుండుఁగ్రౌంచద్వీపముర్వీశ యందు మ
ధ్యప్రదేశంబుననట్టి దీని
పేరుగాఁదనపేరఁబెద్దగాఁజేసిన
క్రౌంచాద్రిగలదా నగంబు మున్ను

65.1 ఆ. షణ్ముఖుండు దివ్యశరమున ఘననితం
బంబు దూయనేయఁబాలవెల్లి
గరిమఁదడుపుచుండు వరుణుండు రక్షింప
నందు మిగులభయమునొందకుండె

66 వ. నరేంద్రా యా క్రౌంచద్వీపపతి యగు ఘృతపృష్ఠుండుదన కుమారులనా పేళ్ళుగల యామోద మధువహ మేఘపృష్ఠ సుదామ ఋషిజ్య లోహితార్ణ వనస్పతులను వర్షంబులకభిషిక్తులంజేసి పరమ కల్యాణగుణయుక్తుండయిన శ్రీహరిచరణారవిందంబుల సేవించుచు దపంబునకుంజనియెనా వర్షంబుల యందు శుక్ల వర్ధమాన భోజనోపబర్హణానంద నందన సర్వతోభద్రంబులను సప్త సీమాపర్వతంబులునునభయయునమృతౌఘయునార్యకయు తీర్థవతియుఁదృప్తిరూపయుఁబవిత్రవతియు శుక్లయునను సప్తనదులునుగలవు అందులఁబవిత్రోదకంబులనుభవించుచు గురు ఋషభ ద్రవిణక దేవక సంజ్ఞలుగలిగి వరుణదేవునినుదకాంజలులంబూజించుచున్న చాతుర్వర్ణ్యంబుగలిగియుండు

67 సీ. జగదీశ వినుము క్రౌంచద్వీపమునుజుట్టి
యుండు షోడశలక్ష యోజనముల
విస్తారమై పాలవెల్లి యందునను శా
కద్వీపమతుల ప్రకాశమొందు
దండిమై ముప్పదిరెండులక్షల యోజ
నముల విస్తారమై యమరి యుండు
నందుల శాకవృక్షామోదమాద్వీప
మును సుగంధంబునఁబెనఁగఁజేసి

67.1 తే. యంతఁదనపేర దీవి ప్రఖ్యాతమగుటఁ
జేసి యందుల మిగులఁబ్రసిద్ధికెక్కె
నందు మేధాతిథియుఁగర్త యగుచునుండెఁ
దవిలి వేడుకఁదనదునందనులఁజూచి

68 వ. మఱియునా ప్రియవ్రతపుత్రుండయిన మేధాతిథిదనపుత్రులపేరం గల పురోజవ మనోజవ వేపమాన ధూమ్రానీక చిత్రరథ బహురూప విశ్వచారంబులను సంజ్ఞలుగల సప్త వర్షంబుల యందు వారలకుఁ బట్టంబుగట్టి శ్రీహరిపాదసేవజేయుచుఁదపోవనంబునకుంజనియెనా శాకద్వీపంబునందునీశానోరుశృంగ బలభద్ర శతకేసర సహస్రస్రోతో దేవపాల మహానస నామంబులుగల సీమాగిరులునునఘాయు ర్దోభయసృష్ట్యపరాజిత పంచపదీ సహస్రస్రుతి నిజధృతులను సప్తన దులునుగలవా నదీజలంబులుపయోగించి యచ్చటివారలు ప్రా ణాయామంబుజేసి విధ్వస్తరజస్తమోగుణులయి పరమసమాధిని వాయురూపంబైన భగవంతుని సేవింతురు ఋతువ్రత సత్యవ్రత దానవ్రత సువ్రత నామంబులుగల చాతుర్వర్ణ్యంబందుగలిగియుండు

69 సీ. అట్టి శాకద్వీపమరికట్టి తత్ప్రమా
ణంబున దధిసముద్రంబు వెలుఁగు
నందుకుఁబరివృతంబయి పుష్కరద్వీప
మిలఁజతుష్షష్ఠిలక్షల విశాల
మమ్మహాద్వీపమందయుత కాంచనపత్ర
ములుగల్గి కమలగర్భునకునాస
నంబగు పంకేరుహంబుండునా ద్వీప
మధ్యంబుననునొక్క మానసోత్త

69.1 ఆ. రంబనంగఁబర్వతంబుండుఁదనకుఁబూ
ర్వాపరములనుండునట్టి వర్ష
ములకు రెంటికట్లు నిలిచిన మర్యాద
నగ మనంగఁజాలఁబొగడ నెగడు

70 వ. ఇట్లుదనకు లోపలి వెలుపలి వర్షంబులు రెంటికి మర్యాదాచలంబు నుంబోలెనున్న మానసోత్తరపర్వతంబయుత యోజన విస్తారంబు ననంతియ యౌన్నత్యంబునుంగలిగి యుండునా నగంబునకు నలుదిక్కుల యందు నాలుగు లోకపాలుర పురంబులుండునా మానసోత్తరపర్వతంబు తుద సూర్యరథచక్రంబు సంవత్సరాత్మకంబ యి యహోరాత్రంబుల యందు మేరుప్రదక్షిణంబుజేయునందునా పుష్కరద్వీపాధిపతియగు వీతిహోత్రుండు రమణక ధాతక నామం బులుగల పుత్రులనిరువుర వర్షద్వయంబునందభిషిక్తులంజేసి తా నుబూర్వజులేగిన తెఱంగున భగవత్కర్మశీలుండగుచుఁదపంబున కుంజనియె అంత

71 క. మనుజేశ్వర యా వర్షం
బుననప్పుడు సంచరించు పురుషులు పద్మా
సనునిఁదగనర్చనారా
ధన చేయుదురచలబుద్ధితాత్పర్యమునన్

72 క. ధరణీవల్లభ విను పు
ష్కరమను ద్వీపమున లేరు చాతుర్వర్ణ్యల్
పరగఁగ భేదములేకే
సరసత సములగుదురందు సకలజనములున్

73 వ. మఱియు పుష్కరద్వీపంబు చతుష్షష్ఠిలక్ష యోజనవిస్తారంబైన శుద్ధోదకసముద్రముద్రితంబగుచుండునవ్వల లోకాలోకపర్వతం బుండు శుద్ధోదకసముద్రలోకాలోకపర్వతంబుల నడుమ రెండుకోట్ల యోజనవిస్తారంబయిన నిర్జనభూమి దర్పణోదర సమానంబై దేవ తావాస యోగ్యంబుగానుండునా భూమింజేరిన పదార్థంబు మరలఁ బొందనశక్యంబుగానుండు అటమీఁద లోకాలోకపర్వతంబెనిమిది కోట్ల యోజనంబులు సువర్ణభూమియు సూర్యాదిధ్రువాంతంబులగు జ్యోతిర్గణంబుల మధ్యంబుననుండుటంజేసి లోకాలోకపర్వతంబనం దగి యుండు పంచాశత్కోటి యోజనవిస్తృతంబగు భూమండలమా నంబునకు దురీయాంశ ప్రమాణంబుగల యా లోకాలోక పర్వతం బుమీఁదనఖిల జగద్గురువగు బ్రహ్మచేతఁజతుర్దిశల యందు ఋష భ పుష్కరచూడ వామనాపరాజిత సంజ్ఞలుగల దిగ్గజంబులు నాలు గును లోకరక్షణార్థంబు నిర్మితంబై యుండు మఱియును

74 సీ. తనదు విభూతులై తనరిన యా దేవ
బృందతేజశ్శౌర్య బృంహణార్థ
మై భగవంతుండునాది దేవుండును
నైన జగద్గురుండచ్యుతుండు
సరిలేని ధర్మ విజ్ఞాన వైరాగ్యాదు
లయిన విభూతులనలరి యున్న
యట్టి విష్వక్సేనుడాదిగాఁగలుగు పా
ర్షదులతోఁగూడి ప్రశస్తమైన

74.1 తే. నిజవరాయుధదోర్దండనిత్యసత్త్వుఁ
డగుచునా పర్వతంబుపైనఖిలలోక
రక్షణార్థంబు కల్పపర్యంతమతఁడు
యోగమాయా విరచితుఁడై యొప్పుచుండు

75 వ. ఇట్లు వివిధమంత్రగోపనార్థంబా నగాగ్రంబుననున్న భగవంతుండు దక్క లోకాలోకపర్వతంబునకునవ్వలనొరులకు సంచరింపనశక్యం బయి యుండు బ్రహ్మాండంబునకు సూర్యుండు మధ్య గతుండై యుండునా సూర్యునకునుభయపక్షంబుల యందునిరువదేనుకోట్ల యోజన పరిమాణంబుననండకటాహంబుండునట్టి సూర్యునిచేతనా కాశదిక్స్వర్గాపవర్గంబులును నరకంబులును నిర్ణయింపంబడు దేవ తిర్యఙ్మనుష్య నాగ పక్షి తృణ గుల్మలతాది సర్వజీవులకును సూ ర్యుండాత్మ యగుచునుండు

76 క. కరమనురాగంబుననీ
ధరణీమండలము సంవిధానంబెల్ల
న్నెఱిఁగించితినింతియకా
దెఱిఁగించెద దివ్యమానమెల్ల నరేంద్రా

భగణ విషయము

77 ఆ. కమలజాండ మధ్యగతుఁడైన సూర్యుండు
భరితమైన యా తాపంబుచేత
మూఁడులోకములను ముంచి తపింపంగఁ
జేసి కాంతినొందఁజేయుచుండు

78 వ. ఇట్లు భాస్కరుండుత్తరాయణ దక్షిణాయన విషువులను నామంబు లుగల మాంద్య తీవ్ర సమానగతులనారోహణావరోహణ స్థానంబుల యందు దీర్ఘ హ్రస్వ సమానంబులుగాఁజేయుచుండు

79 ఆ. మేషతులల యందు మిహిరుండహోరాత్ర
మందుఁదిరుగు సమవిహారములను
బరఁగఁగ వృషభాది పంచమాసముల నొ
క్కొక్క గడియ రాత్రిదక్కి నడచు

80 ఆ. మించి వృశ్చికాది పంచమాసములనొ
క్కొక్క గడియ రాత్రి నిక్కి నడచు
దినములందునెల్ల దిగజారునొక్కొక్క
గడియ నెలకుఁదత్ప్రకారమునను

81 వ. మఱియునివ్విధంబున దివసంబులుత్తరాయణ దక్షిణాయనంబుల
వృద్ధిక్షయంబులనొందనొక్క యహోరాత్రంబుననేకపంచాశదుత్తరన
వకోటి యోజనంబుల పరిమాణంబుగల మానసోత్తరపర్వతంబున
సూర్యరథంబుదిరుగుచుండునా మానసోత్తరపర్వతంబునందుఁదూ
ర్పున దేవధాని యనునింద్రపురంబును దక్షిణంబున సంయమని
యను యమనగరంబును పశ్చిమంబున నిమ్లోచని యను వరు
ణపట్టణంబునునుత్తరంబున విభావరి యను సోమునిపుటభేదనం
బునుదేజరిల్లుచుండునా పట్టణంబులయందునుదయ మధ్యాహ్నా
స్తమయ నిశీథంబులనియెడు కాలభేదంబులను భూతప్రవృత్తి ని
మిత్తంబచ్చట జనులకుఁబుట్టించుచుండు సూర్యుండెపుడింద్రనగ
రంబుననుండి గమనించునది యాదిగాఁబదియేను గడియలను
రెండుకోట్లముప్పదియేడులక్షలడెబ్బదియైదువేల యోజనంబులు
నడచునివ్వింధంబుననింద్ర యమ వరుణ సోమ పురంబులమీఁదఁ
జంద్రాది గ్రహనక్షత్రంబులంగూడి సంచరించుచుంబండ్రెండంచులు
నాలుగమ్ములును మూఁడుదొలులుంగలిగి సంవత్సరాత్మకంబయి
యేక చక్రంబయిన సూర్యుని రథంబు ముహూర్తమాత్రంబున ము
ప్పది నాలుగులక్షలనెనమన్నూఱు యోజనంబులు సంచరించు

82 సీ. ఇనురథంబునకున్న యిరుసొక్కటియు మేరు
శిఖరంబునందునుజేరియుండు
నొనరఁజక్రము మానసోత్తరపర్వతం
బందులఁదిరిగెడునా రథంబు
నిరుసుననున్న రెండిరుసులుదగులంగఁ
బవనపాశంబుల బద్ధమగుచు
ధ్రువమండలంబునందులనంటి యుండఁగా
సంచరించుచునుండు సతతంబు

82.1 తే. నట్టి యరదంబు ముప్పదియాఱులక్ష
లందునంటిన కాడిఁయునన్ని యోజ
నముల విస్తారమై తురంగముల కంధ
రములఁదగులుచు వెలుఁగొందు రమణతోడ

83 వ. ఆ రథంబునకు గాయత్రీచ్ఛందంబాదిగా సప్తచ్ఛందంబులునశ్వం బులై సంచరించు భాస్కరునకునగ్రభాగంబుననరుణుండు నియు క్తుండై రథంబు గడపుచుండు వెండియునంగుష్టపర్వమాత్రశరీరం బులుగల యఱువదివేల వాలఖిల్యాఖ్యులగు ఋషివరులు సూర్యు ని ముందట సౌరసూక్తంబుల స్తుతియింప మఱియుననేకమును లును గంధర్వ కిన్నర కింపురుష నాగాప్సరః పతంగాదులును నెల నెల వరుస క్రమంబున సేవింపందొమ్మిదికోట్లనేబఁదియొకలక్ష యో జనంబుల పరిమాణంబుగల భూమండలంబునందొక్క క్షణంబున సూర్యుండు రెండువేలయేబది యోజనంబులు సంచరించుచునొక యహోరాత్రంబునందె యీ భూమండలంబంతయు సంచరించున నిన శుకయోగీంద్రునకుఁబరీక్షిన్నరేంద్రుండిట్లనియె

84 క. మునివర మేరుధ్రువులకు
నొనరఁబ్రదక్షిణముదిరుగుచుండెడునజుఁడా
యినుఁడభిముఖుఁడై రాసుల
కనుకూలతనేగునంటివది యెట్లొప్పున్

85 క. అని పలికిన భూవరునిం
గనుగొని శుకయోగి మిగులఁగరుణాన్వితుఁడై
మనమున శ్రీహరిఁదలఁచుచు
వినుమని క్రమ్మఱఁగనిట్లు వినిపించెఁదగన్

86 వ. నరేంద్రా యతి వేగంబునఁదిరుగుచుండు కులాలచక్రంబునందుజక్ర భ్రమణంబునకు వేఱైన గతినొంది బంతిసాగి తిరిగెడు పిపీలకాదుల చందంబున నక్షత్రరాసులతోడంగూడిన కాలచక్రంబు ధ్రువమేరువు లంబ్రదక్షిణంబుదిరుగునపుడా కాలచక్రంబునెదుర సంచరించు సూ ర్యాదిగ్రహంబులకు నక్షత్రాంతరంబుల యందును రాశ్యంతరంబుల యందునునునికిగలుగుటంజేసి సూర్యాదిగ్రహంబులకుఁజక్రగతిస్వ గతులవలన గతిద్వయంబుగలుగుచుండు మఱియునా సూర్యుం డాదినారాయణమూర్తి యగుచు లోకంబుల యోగక్షేమంబులకు వేదత్రయాత్మకంబై కర్మసిద్ధి నిమిత్తంబై దేవర్షిగణంబులచేత వేదాం తార్థంబులననవరతంబు వితర్క్యమాణంబగుచున్న తన స్వరూ పంబును ద్వాదశవిధంబులుగ విభజించి వసంతాది ఋతువుల నాయాకాలవిశేషంబులయందుఁగలుగఁజేయుచుండునట్టి పరమ పురుషుని మహిమనీ లోకంబున మహాత్ములగు పురుషులుద మ తమ వర్ణాశ్రమాచారములచొప్పున వేదోక్తప్రకారంబుగా భక్త్యతిశ యంబుననారాధించుచు క్షేమంబునొందుచుందురట్టి యాదినారా యణమూర్తి జ్యోతిశ్చక్రాంతర్వర్తియై స్వకీయ తేజఃపుంజదీపితాఖిల జ్యోతిర్గణంబులుగలవాడై ద్వాదశరాసుల యందునొక సంవత్సరం బున సంచరించుచుండునట్టి యాదిపురుషుని గమన విశేషకాలం

బును లోకులయన ఋతు మాస పక్ష తిథ్యాదులచే వ్యవహరించు
చుందురు మఱియునప్పరమపురుషుండా రాసుల యందు షష్టాం
శసంచారంబునొందిన సమయంబును ఋతువని వ్యవహరింపుదు
రా రాసుల యందునర్ధాంశ సంచారమ్మున రాశిషట్కభోగలబొందిన
తఱి యయనంబని చెప్పుదురు సమగ్రంబుగా రాశుల యందు
సంచారమొందిన యెడలనట్టి కాలంబును సంవత్సరంబని నిర్ణ
యింపుదురట్టి సమగ్రరాశి సంచారంబునందు శీఘ్రగతి మందగతి
సమగతులనియెడు త్రివిధగతి విశేషంబులవలన వేఱుపడెడునా
వత్సరంబును సంవత్సరంబు పరివత్సరంబిడా వత్సరంబనువత్స
రంబిద్వత్సరంబని పంచవిధంబులఁజెప్పుదురు చంద్రుండునీ తె
ఱంగుననా సూర్యమండలంబుమీఁద లక్షయోజనంబులనుండి సం
వత్సర పక్ష రాశి నక్షత్రభుక్తులు గ్రహించుచునగ్రచారియై శీఘ్రగతిం
జరించునంత వృద్ధిక్షయరూపంబునంబితృగణంబులకుఁబూర్వప
క్షాపరపక్షంబులచేతనహోరత్రంబులఁగలుఁగఁజేయుచు సకలజీవ
ప్రాణంబై యొక్క నక్షత్రంబు త్రింశన్మూహూర్తంబులనుభవించుచు
షోడశకళలుగలిగి మనోమయాన్న మయామృతమయదేహుండై
దేవ పితృ మనుష్య భూత పశు పక్షి సరీసృప వీరుత్ప్ర భృతులకుఁ
బ్రాణాప్యాయశీలుండగుటంజేసి సర్వసముండనంబడు

87 క. చందురునకుమీఁదై యా
నందంబున లక్ష యోజనంబులఁదారల్
క్రందుకొని మేరుశైలం
బంది ప్రదక్షిణముదిరుగునభిజిద్భముతోన్

88 సీ. అటమీఁదఁదారలకన్నిటికుపరి యై
రెండులక్షల శుక్రుఁడుండి భాస్క
రుని ముందఱంబిఱుఁదను సామ్యమృదు శీఘ్ర
సంచారములను భాస్కరునిమాడ్కిఁ
జరియించుచుండును జనులకుననుకూలుఁ
డై వృష్టినొసఁగుచునంతనంతఁ
జతురత వృష్టివిష్కంభకగ్రహశాంతి
నొనరించువారలకొసఁగు శుభము

88.1 తే. లుండునామీఁద సౌమ్యుండు రెండులక్ష
లనుజరించుచు రవిమండలంబుఁబాసి
కానఁబడినను జనులకు క్షామడాంబ
రాది భయములఁబుట్టించునతులమహిమ

89 సీ. ధరణీతనూజుఁడంతటిమీఁద రెండుల
క్షలనుండి మూఁడు పక్షములనొక్క
రాశిదాఁటుచునుండుఁగ్రమమున ద్వాదశ
రాసుల భుజియించు రాజసమున
వక్రించియైననవక్రతనైనను
దఱచుగాఁబీడలు నరులకొసఁగు
నంగారకుని టెంకి కావల రెండు ల
క్షల యోజనంబుల ఘనత మించి

89.1 ఆ. యొక్క రాశినుండి యొక్కొక్క వత్సరం
బనుభవించుచుండునమరగురుఁడు
వక్రమందునైన వసుధామరులకును
శుభమునొసఁగునెపుడునభినవముగ

90 క. సురగురునకుమీఁదై భా
స్కరసుతుఁడిరులక్షలను జగములకుబీడల్
జరపుచుఁద్రింశన్మాసము
లరుదుగనొక్కొక్కరాశి యందు వసించున్

91 క. ప్రాకటముగ రవిసుతునకు
నేకాదశలక్షలను మహీసురులకునీ
లోకులకు మేలుగోరుచుఁ
జోకగ మునిసప్తకంబు నొంపువహించున్

92 క. మునిసప్తకమునకెగువం
దనరుచునామీఁదఁద్రియుతదశలక్షలఁబెం
పున శింశుమారచక్రం
బనఁగానిన్నిఁటికినుపరి యగుచుండు నృపా

93 సీ. ఆ శింశుమారాఖ్యమగు చక్రమున భాగ
వతుఁడైన ధ్రువుఁడింద్ర వరుణ కశ్య
పప్రజాపతి యమ ప్రముఖులతోఁగూడి
బహుమానముగ విష్ణుపదముఁజేరి
కణఁక నిచ్చలుఁబ్రదక్షిణముగాఁదిరుగుచుఁ
జెలఁగియుండునుగల్పజీవి యగుచు
ననఘుఁడుత్తానపాదాత్మజుఁడార్యుఁడు
నయిన యాధ్రువుని మహత్త్వమెల్లఁ

93.1 తే. దెలిసి వర్ణింప బ్రహ్మకునలవిగాదు
నేనెఱింగినయంతయు నీకు మున్న
తెలియఁబలికితిఁగ్రమ్మఱఁదలఁచికొనుము
జితరిపువ్రాత శ్రీపరీక్షిన్నరేంద్ర

94 వ. మఱియునా ధ్రువుండుగాలంబుచేత నిమిషమాత్రంబెడలేక సంచ
రించు జ్యోతిర్గ్రహ నక్షత్రంబులకునీశ్వరునిచేత ధాన్యాక్రమణంబునఁ
బశువులకై యేర్పఱిచిన మేధిస్తంభంబు తెఱంగున మేటిగాఁగల్పిం
పంబడి ప్రకాశించుచుండు గగనంబునందు మేఘంబులునుశ్యేనాది
పక్షులును వాయువశంబునంగర్మసారథులై చరించు తెఱంగున
జ్యోతిర్గణంబులునుబ్రకృతిపురుషయోగగృహీతాశులై కర్మనిమిత్త
గతిగలిగి వసుంధరంబడకుందురు

95 క. పొందుగ జ్యోతిర్గణముల
నందఱనా శింశుమారమందులనుండం
గొందఱుదఱచుగఁజెప్పచు
నుందురు వినిపింతు విను మనూనచరిత్రా

96 క. తలక్రిందై వట్రువ యై
సలలితమగు శింశుమారచక్రమునందున్
నెలకొనిపుచ్ఛాగ్రంబున
నిలిచి ధ్రువుండుండునెపుడు నిర్మలచరితా

97 వ. మఱియునా శింశుమారచక్ర పుచ్ఛంబునఁబ్రజాపతియునగ్నీంద్ర
ధర్ములునుబుచ్ఛమూలంబున ధాతృవిధాతలునుగటిప్రదేశంబున
ఋషిసప్తకంబును దక్షిణావర్తకుండలీభూతభూతశరీరంబునకును
దగయన నక్షత్రంబులును దక్షిణపార్శ్వంబున దక్షిణాయన నక్ష
త్రంబులునుబృష్టంబున దేవమార్గంబునునాకాశగంగయునుత్తరభా
గంబునఁబునర్వసు పుష్యంబులును దక్షిణభాగంబునార్ద్రాశ్లేషలు
ను దక్షిణవామపాదంబులనభిజిదుత్తరాషాఢలును దక్షిణవామనా
సారంధ్రంబుల శ్రవణ పూర్వాషాఢలును దక్షిణవామలోచనంబుల
ధనిష్ఠా మూలలును దక్షిణవామకర్ణంబుల మఘాద్యష్టనక్షత్రంబు
లును వామపార్శ్వంబున దక్షిణాయనంబును దక్షిణపార్శ్వంబునఁ

గృత్తికాదినక్షత్రత్రయంబునునుత్తరాయణంబును వామదక్షిణస్కం
ధంబుల శతభిజ్జ్యేష్ఠలునునుత్తమ హనువుననగస్త్యుండునునపర
హనువున యముండును ముఖంబుననంగారకుండును గుహ్యం
బున శనైశ్చర్యుండును మేఢ్రంబున బృహస్పతియును వక్షంబున
నాదిత్యుండును నాభిని శుక్రుండును మనంబునంజంద్రుండును
స్తనంబులనాశ్వినులునుబ్రాణాపానంబుల బుధుండును గళంబున
రాహువును సర్వాంగంబులఁగేతుగ్రహంబును రోమంబులఁదారలు
నునుండుననది సర్వదేవతామయంబైన పుండరీకాక్షుని దివ్యదే
హంబు ధ్రువునింగానెఱుంగుము

98 సీ. ఇట్టి దివ్యశరీరమెవ్వఁడు ప్రతిదినం
బందు సంధ్యాకాలమతులభక్తి
మనమందు నిలిపి యేమఱక మిక్కిలి ప్రయ
త్నంబున నియతుఁడై తత్త్వబుద్ధి
మౌనవ్రతంబునఁబూని వీక్షించుచు
నీ సంస్తవంబుదానెంతొ ప్రేమ
జపియించి కడుఁబ్రశస్తమును మునీంద్రసే
వ్యమును జ్యోతిస్స్వరూపమున వెలుఁగు

98.1 ఆ. విపుల శింశుమార విగ్రహంబునకు వం
దనము వందనంబులనుచు నిలిచి
సన్నుతించెనేని సకలార్థ సిద్ధులఁ
బొందు మీఁద ముక్తిఁజెందునధిప

99 క. ఇనమండలంబునకుఁగ్రిం
దను దశసాహస్ర యోజనంబుల స్వర్భా
నుని మండలంబు గ్రహమై
ఘనముగనపసవ్యమార్గగతినుండు నృపా

100 క. అసురాధముఁడగు రాహువు
బిసరుహసంభవుని వరము పెంపుననెంతో
పస యగునమరత్వంబున
నసమానంబైన గ్రహవిహారముఁబొందెన్

101 సీ. జననాథ రాహువు జన్మకర్మంబులు
వినిపింతు ముందఱ విస్తరించి
యయుత యోజన విస్తృతార్కమండలము ద్వి
షట్సహస్రవిశాలచంద్రమండ
లముఁబర్వకాలంబులనుద్రయోదశసహ
స్ర విశాలమై మీఁద రాహువుగప్పు
నది చూచి యుపరాగమనుచునుబలుకుదు
రెల్లవారును స్వధర్మేచ్ఛలగుచు

101.1 ఆ. నంతలోననినశశాంకమండలములఁ
గరుణఁబ్రోవఁదలచి హరి సుదర్శ
నంబు వచ్చునను భయంబునసైదాఱు
గడియలకును రాహువు నడిఁకి తొలఁగు

102 క. నరవర యా రాహువునకు
సరసతనా క్రింద సిద్ధ చారణ విద్యా
ధరులయుత యోజనములఁ
దిరముగ వసియించి లీలఁదిరుగుదురచటన్

103 క. పరికింప సిద్ధవిద్యా
ధరులకుఁబదివేలు క్రిందదరలక యక్షుల్
మఱియును భూతప్రేతలు
జరియింతురు రాక్షసులు పిశాచులుగొలువన్

104 ఆ. వారి క్రిందఁదగిలి వాయువశంబున
మలయుచుండు మేఘమండలంబు
మేఘమండలంబు మీఁదగుచుండు భూ
మండలంబు క్రిందనుండునధిప

పాతాళ లోకములు

105 వ. అట్టి భూమండలంబు క్రింద యోజనాయుతాంతరంబుననండక టాహాయామంబుగలిగి క్రమంబుననొండొంటికింగ్రిందగుచునతల వితల సుతల రసాతల తలాతల మహాతల పాతాళలోకంబు లుండునట్టి బిలస్వర్గంబుల యందునుపరిస్వర్గంబునకధికంబై న కామలోకంబులనైశ్వర్యానందంబులను సుసమృద్ధ వనోద్యా న క్రీడా విహార స్థానంబులననుభవించుచు దైత్య దానవ కాద్రవే యాది దేవయోనులు నిత్యప్రముదితానురక్తులగుచుఁగళత్రాప త్య సుహృద్బంధు దాసి దాస పరిజనులతోఁజేరుకొని మణిగణ ఖచితంబులగునతిరమణీయగృహంబుల యందునీశ్వరునివల నంజేటులేని కాయంబులుగలిగి వివిధమాయావిశేషవినిర్మిత నూతన కేళీసదన విహరణమండప విచిత్రోద్యానాదుల యందుఁ గేళీవినోదంబులు సలుపుచుఁజరియింతురు అంత

106 సీ. అట్టి పాతాళంబులందును మయకల్పి
తములగు పుటభేదనముల యందు
బహురత్న నిర్మిత ప్రాకార భవన గో
పుర సభా చైత్య చత్వరవిశేష
ముల యందునాగాసురుల మిథునములచే
శుక పిక శారికానికర సంకు
లముల శోభిల్లు కృత్రిమ భూములనుగల
గృహములచేనలంకృతములగుచు

106.1 ఆ. కుసుమచయ సుగంధి కిసలయ స్తబక సం
తతులచేత ఫలవితతులచేత
నతుల రుచిరనవలతాంగనాలింగిత
విటపములనుగలుగు విభవములను

107 వ. మఱియు మానసేంద్రియంబులకానందకరంబులైన నానావిధజ
లవిహంగమ మిథునంబులుగలిగి నిర్మలజలపూరితంబులై మ
త్స్యకుల సంచార క్షుభితంబులైన కుముద కువలయ కహ్లార
లోహిత శతపత్రాదికంబులఁదేజరిల్లెడు సరోవరంబులుగల యు
ద్యానవనంబుల యందుఁగృతనికేతనులై స్వర్గభూములనతిశ
యించిన వివిధవిహారంబులుగలిగి యహోరాత్రాది కాలవిభాగ భ
యంబులు లేక మహాహిప్రవరుండయిన శేషుని శిరోమణి దీధి
తులచేనంధకారోపద్రవంబులులేక యెల్లప్పుడు దివసాయమా
నంబుగానుండునా లోకంబునందునఖిల జనులు దివ్యౌషధి ర
స రసాయనంబులననవరతంబునన్నపానంబులుగా సేవించు
టంజేసి యచ్చటివారలకునాధివ్యాధులును వలితఫలితంబులు
ను జరారోగంబులును శరీర వైవర్ణ్యంబులును స్వేదదౌర్గంధ్యం
బులునుగలుగక పరమకల్యాణమూర్తులగుచు హరిచక్రభయం
బుదక్కనన్యంబగు మృత్యుభయంబునొందక యుందురు
అదియునుంగాక

108 తే. అట్టి పాతాళలోకంబునందు విష్ణు
చక్రమెప్పుడేనినిబ్రవేశంబునొందు
నప్పుడెల్లను దైత్యకులాంగనలకు
గర్భసంపదలందంద కరఁగుచుండు

109 చ. అతలమునందునమ్మయుని యాత్మజుఁడైన బలాసురుండు స
మ్మతిఁజరియించు షణ్ణవతి మాయలఁగూడి వినోదమందుచుం
గుతలములందు నేఁడునొకకొందఱునచ్చటి మాయఁజెంది సం
తతముఁజరించుచుండుదురుదప్పక మోహనిబద్ధచిత్తులై

110 వ. అట్టి బలుని యావలింతలను స్వైరిణులు కామినులు పుంశ్చ
లులను స్త్రీగణంబులు జనియించిరా కామినీజనంబులు పాతా
ళంబుఁబ్రవేశించిన పురుషునికి హాటకరసంబనియెడు సిద్ధరస
ఘుటికనిచ్చి రససిద్ధునింగావించి యతని యందు స్వవిలాసా
వలోకనానురాగ స్మిత సల్లాపోపగూహనాదులనిచ్చావిహారంబు
లు సలుపుచుండనా పురుషుండు మదాంధుండై తానె సిద్ధుం
డననియును నాగాయుతబలుండననియునుదలంచి నానావి
ధ రతిక్రీడలఁబరమానందంబునొందుచుండు

111 సీ. హాటకేశ్వరుఁడైన యంబికాధీశుండు
వితలంబునందుల వేడ్క నిలిచి
తనదు పార్షద భూతతతులతో బ్రహ్మస
ర్గోపబృంహణముననొక్కచోటఁ
బార్వతీసంభోగపరుఁడగుచుండఁగా
వారల వీర్యంబువలనఁబుట్టి
నట్టిది హాటకి యనియెడునది యని
లాగ్నులు భక్షించి యందునుమియు

111.1 తే. నదియు హాటకమనుపేరనతిశయిల్లి
వన్నె మీఱుచు శుద్ధ సువర్ణమయ్యె
నా సువర్ణంబునా లోకమందునున్న
జనులకెల్లను వినుత భూషణములయ్యె

112 సీ. ఆ క్రింది సుతలంబునందు మహాపుణ్యుఁ
డగు విరోచనపుత్త్రుఁడైనయట్టి
బలిచక్రవర్తి యా పాకశాసనునకు
ముదమొసంగఁగఁగోరి యదితిగర్భ
మున వామనాకృతిఁబుట్టి యంతటఁద్రివి
క్రమరూపమునను లోకత్రయంబు
నాక్రమించిన దానవారాతిచేత ముం
దటన యీఁబడినయింద్రత్వమిట్లు

112.1 ఆ. గలుగువాఁడు పుణ్యకర్మసంధానుండు
హరిపదాంబుజార్చనాభిలాషుఁ
డగుచు శ్రీరమేశునారాధనము చేయు
చుండునెపుడునతి మహోత్సవమున

113 వ. నరేంద్రా సకలభూతాంతర్యామియుదీర్ఘభూతుండునునయిన
వాసుదేవుని యందుఁజిత్తంబుగలిగి యిచ్చిన భూదానంబున
కు సాక్షాత్కరించిన మోక్షంబు ఫలంబగుంగాని పాతాళస్వర్గ రా
జ్యంబులు ఫలంబులుగానేరవు అయిననెవ్వరికిని మోక్షంబు
సాక్షాత్కృతంబుగాకుండుటంజేసి లోకప్రదర్శనార్థంబు పాతాళ
స్వర్గరాజ్యంబులనిచ్చె క్షుత పతన ప్రస్ఖలనాదులందును వివ
శుండైన యెడల నామస్మరణంబు చేయు పురుషుండుగర్మబం
ధంబువలన విముక్తుండగుచు సుజ్ఞానంబునంబొందునట్టి వా
సుదేవుండాత్మజ్ఞాన ప్రపోషణంబుజేయు మాయామయంబు
లైన భోగైశ్వర్యంబులనెల్లనెట్లొసంగుననవలదు భగవంతుండు
యాచనజేసి సకలసంపదలఁజేకొని శరీర మాత్రావశిష్టునింజేసి
వారుణ పాశంబులంగట్టి విడిచినప్పుడు బలీంద్రుడిట్లనియె

114 సీ. పరమేశ్వరునకునెప్పటి పదార్థంబులందు
దృష్ణ లేకుండుటదెలిసినాఁడ
నింద్రాదులెల్లనుపేంద్రునిఁబ్రార్థించి
యడిగిరిగాని శ్రీహరికిఁగోరి
కలులేవు మిక్కిలి గంభీరమగు మహా
కాల స్వభావంబుగలుగుచుండు
నరయంగ మన్వంతరాధిపత్యమును లో
కత్రయంబునునెంతగాన తలపన్

114.1 ఆ. మత్పితామహుండు మానవంతుండు ప్ర
హ్లాద విభునిఁజూచి హర్షమంది
యెద్ధియైనఁగోరుమిచ్చెదననుటకు
నంతలోననీశ్వరాజ్ఞఁదెలిసి

115 వ. ఇట్లు కృతార్థుండై ప్రిత్ర్యంబయిన రాజ్యంబునొల్లక పరమేశ్వరుదా
స్యంబ కోరెనా ప్రహ్లాదచరిత్రకథనావసరమ్మున నీ తండ్రికిని నీకు
ను విశేషంబుగానే పురుషుండు భగవదనుగ్రహంబుఁబొందనోపు
నని పుండరీకాక్షుండానతిచ్చిన వాక్యంబులు వక్ష్యమాణ గ్రంథం
బున విస్తరించెదనా బలిచక్రవర్తి గృహద్వారంబుననఖిలలోకగు
రుండయిన శ్రీమన్నారాయణుండు గదాపాణియును నిజజనా
ను కంపితుండును శంఖచక్రాద్యాయుధధరుండునునగుచుని
ప్పుడునుదేజరిల్లుచుండునట్టి బలిద్వారంబున లోకంబుల గెలు
వనిచ్చగొన్న దశగ్రీవుండుల్లంఘిత శాసనుండై ప్రవేశంబుగావిం
పనయ్యాది పురుషుండుదన పాదాంగుష్ఠంబున యోజనాయు
తాయుతంబులంబాఱంజిమ్మె వినుము

116 క. ఆ సుతలమునకుఁగ్రిందై
భాసిల్లుఁదలాతలంబు ప్రభువందు మయుం
డాసురపురనిర్మాతగ
వాసిగఁబొగడొంది యేలు వసుధాధీశా

117 చ. పురహరుచే రమేశ్వరుఁడు భూతహితార్థముగాఁబురత్రయం
బరుదుగ నీఱుజేసె శరణాగతునా మయుఁగాచి యెంతయుం
గరుణఁదలాతలంబునకుఁగర్తగ నిల్పిననున్నవాఁడు శ్రీ
ధరుని సుదర్శనంబునకుఁదప్పి విముక్తభయుండుగాఁదగన్

118 క. తలఁపఁగనా క్రింద మహా
తలమునఁగద్రువధూటి తనయులు సర్పం
బులుగలవు పెక్కు శిరములు
నలరంగాఁగ్రోధవశగణావళి యనగఁగన్

119 వ. మఱియును గుహక తక్షక కాళియ సుషేణాదిప్రధానులయిన వారలతుల శరీరంబులుగలిగి యాదిపురుషుని వాహనంబైన పతగరాజభయంబుననవరతంబునుద్వేజితులగుచు స్వక ళత్రా పత్య సుహృద్బాంధవ సమేతులయి యుండుదురా క్రింద రసాతలంబున దైత్యులు దానవులునగు నివాత కవచ కాల కేయులను హిరణ్యపురనివాసులగు దేవతాశత్రువులు మహా సాహసులునుదేజోధికులునునగుచు సకలలోకాధీశ్వరుండైన శ్రీహరితేజంబునంబ్రతిహతులై వల్మీకంబునందునడంగి యున్న సర్పంబుల చందంబున నింద్రదూత యగు సరమచేఁజెప్పబడె డు మంత్రాత్మక వాక్యంబులకు భయంబునొందుచుండుదురు

120 క. ఇందుకులోద్భవ వినుమా
క్రిందటి పాతాళముననుగ్రీడించుచునా
నందమునొందుచునుండును
సందడిఁబడి నాగకులము చతురతతోఁడన్

121 వ. ఇట్లు వాసుకిప్రముఖులైన శంఖకుళిక మహాశంఖ శ్వేత ధనం
జయ ధృతరాష్ట్ర శంఖచూడ కంబళాశ్వతర దేవదత్తాదులయిన
మహానాగంబులైదునేడు పది నూఱు వేయి శిరంబులుగలిగి ఫ
ణామణికాంతులంజేసి పాతాళతిమిరంబునుబాపుచుందురు

122 సీ. పాతాళలోకంబు పాఁతున శేషుండు
వెలయంగ ముప్పదివేల యోజ
నంబుల వెడలుపుననుదోఁకఁజుట్టగా
జుట్టుక యుండు విష్ణుని మహోగ్ర
మైన శరీరంబుదానై యనంతాఖ్య
సంకర్షణుండుండు సంతతంబు
నట్టి యనంతనామాభిధానుని మస్త
కమున సిద్ధార్థంబు కరణి ధరణి

122.1 ఆ. యంతనా విభుండునఖిలలోకంబుల
సంహరింపఁగోరి చండకోప
వశత సృజనఁజేయు వరుసనేకాదశ
రుద్రమూర్తులనెడు రౌద్రమతుల

123 ఆ. అట్టి రుద్రమూర్తులతుల త్రినేత్రులు
నఖిలశూలహస్తులగుచునుందు
రందునున్న ఫణికులాధిపుల్ శేషుని
పాదపంకజముల భక్తిఁజేరి

124 ఆ. నమ్రులగుచుననుదినంబును మౌళిర
త్నములచేతఁగడు ముదంబునొంది
కోరికలుదలిర్ప నీరాజనంబుల
నిచ్చుచుందురెపుడు మచ్చికలను

125 వ. మఱియునా సంకర్షణమూర్తింజేరి నాగకన్యకలు కోరికలుగల
వారలగుచునొప్పెడి శరీరవిలాసంబులంజేసి యగరు చందన
కుంకుమపంకంబులను లేపనంబులు చేయుచు సంకర్షణమూ
ర్తి దర్శన స్పర్శనాదులనునుద్బోధిత మకరధ్వజావేశితచిత్తం
బులగలిగి చిఱునవ్వులొలయనధికాభిలాషంజేసి స్మితావలోక
నంబుల సవ్రీడితలై యవలోకించుచుండననంతగుణంబులుగల
యనంతదేవుండుపసంహరింపంబడిన క్రోధంబుగలిగి లోకంబు
లకు క్షేమంబుగోరుచు సురాసుర సిద్ధ గంధర్వ విద్యాధర ముని
గణంబులనవరతంబు ధ్యానంబుజేయ సంతతసంతోషాతిశయం
బున వ్రాఁగన్నుబెట్టుచు సలలితగీతావాద్యంబులనానందంబు
నొందుచుఁదన పరిజనంబులనతిస్నేహంబుననవలోకించుచు
నవతులసీగంధపుష్ప రసామోదిత మధుకరవ్రాతమధురగీతం
బులుగల వైజయంతీవనమాలికల ధరియించుచు నీలాంబరధ
రుండును హలధరుండునునగుచునితండు మహేంద్రుండో హ
రుండో యనుచు జనంబులు పలుకుచుండఁగాంచనాంబరధరుం
డై ముముక్షువులు ధ్యానంబులు చేయనధ్యాత్మ విద్యాయు
క్తంబయిన యా నందహృదయగ్రంథిని భేదించునట్టి శేషుని స్వా
యంభువుండగు నారదుండు తుంబురుప్రభ్రుతులగు బుుషిశ్రే
ష్ఠులతోఁజేరుకొని కమలాసనుని సభాస్థానమునందునిట్లు స్తుతి
యించుచుండు

126 సీ. ఓలిమైనెవ్వని లీలావినోదముల్
జన్మసంరక్షణక్షయములకును
హేతువులగుచుండునెవ్వని చూపుల
జనియించె సత్త్వరజస్తమంబు
లెవ్వని రూపంబులేకమై బహువిధం
బులను జగత్తులఁబ్రోచుచుండు
నెవ్వని నామంబులెఱుఁగక తలఁచిన
యంతన దురితంబులఁడఁగుచుండు

126.1 తే. నట్టి సంకర్షణాఖ్యుండునవ్యయుండు
నైన శేషుని వినుతిజేయంగఁదరమె
తలఁపనెప్పుడు వాఙ్మనంబులకునింక
మూఁడులోకంబులందును భూతతతికి

127 ఆ. మఱియుఁబెక్కుగతుల మాటోఁటి వారలఁ
బ్రోవదలఁచి శేషమూర్తి సాత్త్వి
కస్వభావమొందెఁగడఁకతోనట్టి శే
షునకు మ్రొక్కుచుందుననుదినంబు

128 వ. మఱియునా శేషునిసెవ్వండేనినాకస్మికంబుగనయిననునార్తుం డగుచునయినను స్మరించినమాత్రన యఖిల పాపంబులంబాసి సకల శ్రేయస్సులంబొందునట్టి శేషుని ముముక్షువులాశ్రయిం చి ధ్యానంబొనర్చి భవబంధనిర్ముక్తులగుదురు అతని ఫణంబు ల యందు భూగోళంబణుమాత్రంబగుచునుండునతని మహిమ లు గణుతింప సహస్రజిహ్వలుగల పురుషుండైననోపండని ప లుకుచుందురా యనంతుండు పాతాళంబుననుండి సకలలోక హితార్థంబు భూమిని ధరియించునని లోకతిర్యఙ్మనుష్యగతుల ను లోకస్థితియును శుకయోగీంద్రుండు వినిపించి యింకనేమి

వినిపింతునెఱింగింపుమనినంబరీక్షిన్నరేంద్రుండు శుకయోగీం
ద్రునకిట్లనియె

129 క. మునివర లోకచరిత్రం
బనుపమము మహావిచిత్రమగునట్లుగ నా
కును వినిపించితివంతయుం
బనుపడి నా చిత్తమందుఁబాయకనిలిచెన్

130 వ. అనిన శుకయోగీంద్రుండిట్లనియె

131 ఆ. జంతుజాలములకు శ్రద్ధలు త్రిగుణాత్మ
కములుగాన వారి కర్మగతుల
తారతమ్యములునుదగిలి యిన్నియు వివి
ధంబులగుచు సంతతంబునుండు

132 వ. నరేంద్రా ప్రతిషిద్ధలక్షణంబగునధర్మంబాచరించునరుని శ్రద్ధ విప
రీతంబుగాఁబ్రవర్తిల్లునట్టివానికిఁగలిగెడి కర్మఫలంబును విపరీ
తంబుగనే యుండుంగావుననవాద్యవిద్యాకామప్రవర్తనలవలనఁ
బెక్కు తెఱంగులఁగలిగెడి కర్మగతుల సంగ్రహంబుగనెఱింగించెద
ననిన శుకునితోఁబరీక్షిన్నరేంద్రుండిట్లనియె

133 ఆ. మునివరేణ్య నరకములు ముజ్జగంబుల
యందొ యంతరాళమందొ వెలినొ
యదియుఁగాక దేశమందుండు భూవిశే
షములయందొ తెలుపు సంతసమున

134 వ. అనిన శుకయెగీంద్రుండిట్లనియె

నరక లోక విషయములు

135 క. ఎడతెగక ముజ్జగంబుల
కడపలనయ్యామ్యదిశనుగదలక నిలుచుం
గడు ఘోరములుగ నరకము
లడరంగానంతరాళమందులనధిపా

136 వ. మఱియును దక్షిణంబుననగ్నిష్వాత్తాది పితృగణంబులుదమ
గోత్రజులకు మేలుగలుగుట కొఱకు సత్యంబులగునాశీర్వాదం
బులనొసంగుచుండుదురచ్చటి పితృపతి యగు శమనుండుదన
లోకంబునకుంజనుదెంచు జంతువుల కర్మంబులకుందగిన ఫ
లంబులనిచ్చి శిక్షించుచునుండునందుఁదామిస్రంబునునంధతా
మిస్రంబును రౌరవంబును మహారౌరవంబునుగుంభీపాకంబు
ను కాలసూత్రంబుననసిపత్రవనంబును సూకరముఖంబును
నంధకూపంబునుగ్రిమిభోజనంబును సందంశంబునుదప్తోర్మి
యు వజ్రకంటకశాల్మలియు వైతరణియుఁబూయోదంబునుబ్రా
ణరోధంబును విశసనంబును లాలాభక్షంబును సారమేయాద
నంబును నవీచిరయంబును రేతఃపానంబుననుసేకవిశంతి
మహానరకంబులును మఱియును క్షారకర్దమంబును రక్షోగణ
భోజనంబును శూలప్రోతంబును దందశూకంబుననవటనిరో
ధనంబుననపర్యావర్తనంబును సూచీముఖంబుననన సప్తవి
ధనరకంబులతోడంగూడి యష్టావింశతి నరకంబులుగలవని
కొందఱునొడువుదురు అందు

137 క. పరపుత్రకళత్రంబులఁ
బరికింపక యపహసించు పాపాత్ముఁడు దు
ష్కరపాశబద్ధుఁడై యమ
పురుషులచేనధిక బాధఁబొందుచునుండున్

138 వ. మఱియునవ్విధంబున బాధితుండగుచుఁదామిస్రనరకంబునం
బడి యనశనాద్రిపాతన దండతాడన తర్జనాది బాధలంజెంది
కడు భయంబున మూర్ఛలంబొందుచుండు

139 క. పరకాంతనెవ్వఁడేనిం
బురుషుండుండంగ మొఱఁగి పొందిన యమకిం
కరులతనిఁబట్టి వడిఁద
త్తఱమునఁబడవైతురంధతామిస్రమునన్

140 వ. నరేంద్రా యెవ్వఁడేనింగుటుంబ పోషణార్థంబు పరులకు ద్రోహం
బుజేయునా నరుండు రౌరవాదినరకంబునంబడునెవ్వండిహ
లోకంబునందు స్వేచ్ఛావిహారంబున సంచరించుచుఁబరోపద్రవ
పరాఙ్ముఖంబులయి యుండు పశుపక్షిమృగాదుల బాధించునా
యా మృగంబులు రురురూపంబులఁదాల్చి యట్టి పాపజనుల
నానావిధ యాతనల బాధించుటంజేసి రౌరవనరకంబులనంబ
డునెవ్వఁడేని దేహపోషణార్థంబు మూషకాదుల బిలనిరోధంబు
జేసి వధించునా నిష్కరుణుండైన పురుషునింగుంభీపాకనరకం
బుల యందుఁగల తప్తతైలంబులంబెక్కు బాధలంబొందింతురు

141 సీ. తల్లిదండ్రులకును ధరణీసురులకును
నహితంబుజేసిన యట్టివాడు
కాలసూత్రంబను కడుఁదీవ్ర నరకంబు
నందునునందంద యయుత యోజ
నాయత పాత్రాదులందుల సూర్యుఁడా
మీఁదగ్రింద వహ్ని మిగుల మండ
నత్యంత క్షుత్పిపాసాదులచేతను
బాధితుండగుచుండుఁబాయకెపుడుఁ

141.1 ఆ. బరువుపెట్టుచున్నఁబడియున్న నిలిచినఁ
గదలకున్నఁజాలనొదిగియున్న
బాధఁబొందుచుండఁబశురోమములలెక్క
వరుసనపరిమేయవత్సరములు

142 వ. మఱియు వేదమార్గంబు విడిచి పాషాండమార్గంబులాచరించు పురుషునినసిపత్రవనంబునందు యమకింకరులు తఱట్లనడచుచుఁ బరిహసించుచుందోలునెడనా యసిపత్రంబులిరుగెలంకుల శరీరంబుఁద్రెంచుచుండ నడుగడుగున బిట్టు మొఱపెట్టుచుండ బాధించుచుండుదురు

143 క. దండింపదగని వారల
దండించిన విప్రవరుల తనువులు ముట్టం
దండించిన దుర్మతులం
దండింతురు కాలసూత్ర నరకములందున్

144 ఆ. మఱియునట్టి దుష్టమానవుఁగింకరుల్
విఱిచి చెఱకుఁగోల విఱిచినట్లు
బాధపెట్టుచుండఁబడి మూర్ఛఁజెందుచు
మొఱలుపెట్టుచుండు భూపవర్య

145 వ. నరేంద్రా యెవ్వండేనినీశ్వరకల్పితవృత్తిగల జంతువుల హింసిం
చునట్టివానినంధకూపంబను నరకంబునంబడవైచిననందునతం
డుదొల్లి తానుజేసిన భూతద్రోహంబుననచ్చట వివిధ క్రూర పక్షి
మృగ పశు సర్ప మశక మత్కుణ మక్షికాదులచేత హింసంబొం
దుచు మహాంధకారంబునందు నిద్రానుభవసుఖ లేశంబునులేక
కుశరీరంబునందుల జీవుండునుంబోలె మృతప్రాయుండై యుం
డు అంత

146 క. తన కలిమినెవ్వఁడేనిం
దన బాంధవవరులఁగూడి తగఁగుడువక తా
నును వాయసంబు భక్షిం
చిన మాడ్కిందిన్నవాని శీఘ్రమె యచటన్

147 క. క్రిమిభోజనమనియెడి నర
కమునంబడి క్రిములె కూడుగాఁగుడుచుచుఁదాఁ
గ్రిమి యగుచు లక్ష పరిమా
ణముఁగల క్రిమిగుండమందు నాఁటుక యుండున్

148 వ. మఱియునీ భూలోకంబుననెవ్వఁడేనినవిపన్నుండై చౌర్యవృత్తిచే
బ్రాహ్మణాదుల హిరణ్యరత్నాది ద్రవ్యంబులనపహరించునట్టి పు
రుషునినగ్ని వర్ణంబులగునయఃపిండంబులనగ్నితప్తంబులగు శూ
లంబులనతని శరీరంబునందివియుచుండుదురు మఱియును
మదనాతురులగుచు స్త్రీపురుషులగమ్యాగమనంబుజేసిరేనినట్టి
వారిని యమలోకంబుననతి తీక్ష్ణకశాతాడితులంజేసి యగ్నిమ
యంబులయిన యుక్కుప్రతిమలనాలింగనంబు చేయింతురు

149 ఆ. సర్వజంతుజాల సంగమమొందెడు
వానిఁబట్టి కట్టి వజ్రదంష్ట్ర
కములుగలుగునట్టి ఘనతర శాల్మలీ
తరువులందుఁజేర్చి దంతురెపుడు

150 ఆ. పార్థివేంద్ర నరుఁడు పాషండదర్శనుఁ
డగుచు ధర్మమార్గమడఁచెనేని
వాఁడు నరకమందు వైతరణీనది
నుడుగకెపుడుఁబొరలి పడుచునుండు

151 వ. మఱియునట్టి వైతరణీనదియందు జలగ్రాహంబులుదిగిచి భక్షిం పంబ్రాణంబులు నిర్గమింపఁదన పాపంబులుచ్చరించుచు విణ్మూత్ర పూయ శోణిత కేశ నఖాస్థి మేదోమాంస వసా వాహిని యందుఁదప్తుండగుచునుండు విప్రుండు శూద్రకామినులంబొంది శౌచాచారంబులంబాసి గతలజ్జుండై పశువుంబోలెజరియించెనేనినతండు నరకంబునుంబొంది యందుఁబూయ విణ్మూత్ర లాలా శ్లేష్మపూర్ణార్ణవమందు ద్రొబ్బంబడి యతి భీభత్సితంబులగునా ద్రవ్యంబుల భుజియించుచుండు

152 క. శునకములఁబెంచి యెవ్వం
డనయంబును వేఁట సలిపి యాత్మార్థముగా
వనమృగములఁజంపునునా
మనుజాధమునస్త్రములను మర్దింతురొగిన్

153 ఆ. ద్రవ్యలోభమునను దంభార్థమై పశు
వులనుజంపి జన్నములనుజేయు
వానిఁబట్టి యముని వారలుగోయుచు
నుందురెపుడు మిగుల సందడిలుచు

154 వ. కామమోహితుండై యెవ్వండేనిఁదన భార్యచేత రేతఃపానంబు చే
యించునా పాపాత్ముని రేతోప్రాదంబునంద్రోచి యా రేతంబునె పా
నంబుజేయింపుదురు రాజపుత్రులైనను జోరులైనను ధనికుల
గ్రామంబులపైఁబడి యందు గృహదాహంబుజేయువారలను విషా
దులవలనన్యులఁజంపెడువారలను వజ్రదంష్ట్రలుగల వింశత్యు
త్తరసప్తశత శునకంబులెడతెగక తిగిచి భక్షించుచుండు

155 సీ. లంచంబుఁగొని సాక్షి వంచించి యనృతంబు
పలికెడు పాపాత్ముఁబట్టి కట్టి
యంత మానకవీచి యను నరకమునందు
శత యోజనోన్నత శైలశిఖర
మునఁదలక్రిందుగానునిచి యధోముఖం
బుగఁబడద్రొబ్బిన బొబ్బలిడుచుఁ
గల్లోలములులేని కమలాకరముఁబోలెఁ
జదరమై యున్న పాషాణమందుఁ

155.1 తే. బడిన యంతన దేహంబుపగిలి పెక్కు
తునకలై పాసి యది గూడుకొనుచునుండ
నుండి యాకులతనుబొందుచుండుఁగాని
చావులేకుండునా దుష్ట జంతువునకు

156 ఆ. సోమయాజి భార్యఁగామించి పొందిన
వానిఁగపట మద్యపాన సోమ
పానమనుదినంబుఁబానంబుజేయు వి
ట్క్షత్రియులనుబట్టి సంభ్రమమున

157 ఆ. త్రొమ్ముఁద్రొక్కి మోము ద్రిమ్మపట్టఁగ మోది
యనలముఖమునందునగ్నివర్ణ
ముగనుగాఁచి వక్త్రమున నిండఁగానుక్కు
నీరు పోతురేచి నిష్ఠురముగ

158 వ. మఱియు నీచవర్ణుండు నిష్ఠ సలుపుచుఁదపోదానవిద్యాచారంబు
లఁబెద్దలకవమానంబుజేయువాఁడు క్షారకర్దమంబను నరకంబు
నందునధోముఖుండగుచు బాధలంబొందు స్త్రీపురుషులెవ్వరేని
శరీరరక్షణార్థంబు పశువుల మానవుల బలియిచ్చిరేని వారల ని
రయంబునందు యమకింకరులు సురియలందునిమి తద్రక్తంబు
పానంబుజేయుచుంబాఱాడుచుందురు గ్రామారణ్యంబులయందు
జంతువుల శూలప్రోతంబులంగావించి హింసించుచు హర్షించుచు
న్నవారలను శూలసూత్రంబను నరకంబునందు శూలప్రోతులం
జేసిన క్షుత్పిపాసా పరవశులగుచుండఁగంక గృధాదులుదీక్ష్ణతుం
డాగ్రంబులందిగిచి భక్షించుచుండు మఱియు ధూర్తస్వభావంబున
జంతుపీడనంబుఁగావించెడు పాపాత్ముల దందశూకంబనునరకం
బునందు పైవనైదుసేడు ముఖంబుల సర్పంబులుగఱచుచుండు

159 ఆ. ఎనయ దొడ్డిలోన నిండ్లలోనైనను
బశు పతంగ హరిణ పంక్తినెల్లఁ
బట్టి హింసజేయు పాపాత్ము విషవహ్ని
ధూమశిఖల ద్రొబ్బుదురు నృపాల

160 క. తనయింటికి వచ్చిన మను
జునినతిథింగ్రోధదృష్టిఁజూచిన వానిం
గనుఁగవల వజ్రదంష్ట్రలఁ
దనరిన యా కంక గృధతతి భక్షించున్

161 మ. ధనవంతుండగు మానవుండుగడఁకన్ ధర్మోపకారంబులన్
ఘనతంజేయక యుండెనేని యమలోకంబందు సూచీముఖం
బనునా దుర్గతిఁబట్టి త్రోఁచి నిధిగాపై యున్న భూతంబటం
చునుబాశంబులఁబట్టి కట్టి వడితోనొప్పింతురత్యుగ్రులై

162 ఆ. నరవరేణ్య యిట్టి నరకముల్ యమలోక
మందుఁగలవు మఱి సహస్రసంఖ్య
లందు శమనదూతలనిశంబు బాధింతు
రవని ధర్మదూరులయిన నరుల

163 ఆ. ధర్మవంతులెల్లదప్పక స్వర్గంబు
నందు భోగసమితిఁబొందుచుందు
రెలమిఁబుణ్యపాపములశేషములవల్లఁ
బుట్టుచుందురవనిఁబుణ్యచరిత

164 వ. నరేంద్రా మోక్షమార్గంబు మున్నె వినిపించితినిప్పుడునీకెఱింగించి
నవెల్లను బ్రహ్మాండకోశంబునంజతుర్దశ కోశంబులుఁగలవని పురా
ణంబులు పలుకుచుండునట్టి బ్రహ్మాండంబు శ్రీమన్నారాయణుని
స్థూలశరీరంబగుటంజేసి బ్రహ్మాండంబెవ్వరు వర్ణింతురెవ్వరు విం
దురు వారలకు సకలశ్రేయస్సులుంగలుగునీశ్వరస్థూలశరీరంబుఁ
దెలిసిన వారికి శ్రద్ధాభక్తులంజేసి సూక్ష్మదేహంబునెఱుంగవచ్చు
భూ ద్వీప వర్ష సరిదద్రి నభస్సముద్ర పాతాళ దిఙ్నరక తారాగణ
లోకసంస్థితంబైన సకలజీవనికాయ్యంబై యద్భుతంబైన శ్రీహరి
స్థూలశరీరప్రకారంబు వినిపించితినని

స్తోత్రము

165 చ. జలజభవాదిదేవమునిసన్నుతతీర్థపదాంబుజాత ని
ర్మలనవరత్ననూపురవిరాజిత కౌస్తుభభూషణాంగ యు
జ్జ్వలతులసీకురంగమదవాసనవాసితదివ్యదేహ శ్రీ
నిలయశరీర కృష్ణ ధరణీధర భానుశశాంకలోచనా

166 క. శ్రీతరుణీహృదయస్థిత
పాతకహర సర్వలోకపావన భువనా
తీతగుణాశ్రయ యతివి
ఖ్యాతసురార్చితపదాబ్జ కంసవిదారీ

167 మత్త. దండితారిసమూహ భక్తనిధాన దాసవిహార మా
ర్తాండమండలమధ్యసంస్థిత తత్త్వరూప గదాసికో
దండశంఖసుదర్శనాంక సుధాకరార్కసునేత్రా భూ
మండలోద్ధరణార్థపోషణ మత్తదైత్యనివారణా

ప్రణీతము

168 గ. ఇది శ్రీసకలసుకవిజనానందకర బొప్పనామాత్యపుత్ర గంగనార్య
ప్రణీతంబైన శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణంబునందు భరతాత్మజుం
డైన సుమతికి రాజ్యాభిషేకంబును పాషండదర్శనంబును సుమ
తిపుత్రజన్మవిస్తారంబును గయుని చరిత్రంబును గయుని సంస్తు
తియు భూ ద్వీప వర్ష సరిదద్రి నభస్సముద్ర పాతాళ దిఙ్నరక
తారాగణ సంస్థితియుననుకథలుగల పంచమస్కంధంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము సమాప్తము

INTRO

Bhagavatham is a scripture of Hindu religion. It originated in ancient times. That is in Sanskrit, the mother language of India, by the Vyasa. Subsequently, in 15 / 16 century AD, rewritten by one Bammera Pothana in Telugu an Indian language.

It is a socio – religious work. Contains number of stories well concatenated and decorated. No compulsion to read as a whole, you can read any part and be happy. Repeated readings multiplies happiness

The Telugu version uses both prose and poetic styles generically called padhyamu. The work, as asserted by Pothana, is made intentionally to be pleasing for both lay men and learned ones.

This book is 5th (Part – 2) out of the 12 chapters of the Bhagavatham containing 168 out of about 9000 stanzas.

- (V SAMBASIVA RAO)